

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САЊАТИ Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan e-mail: uzas@mcs.uz 2013-yil 31-may • №22 (4213)

1 июн — Халқаро болаларини ҳимоя қилиш кунин

ОРЗУДАРИ ОСМОН БОЛАЛАР

Тонг. Ҳамма ишга, ўқишга шошилаяпти. Юзида табассум, кўзида қувонч баққан болакайлар, қизалоқлар оналарининг етовида боғчага отланишган. Қўлида бир даста китоб билан имтиҳон топширишга ошиқётган ўқил-қизларни кўриб бир зум болага, шу юртининг бахтиёр боласига айлангиниз келади. Телевизорни кўяман. Куй-қўшиқ янграйди. “Ассалом, Ўзбекистон” кўрсатувида яқинда Самарқандда “Биз буюк юрт фарзандларимиз!” шиори остида ўтказилган фестивал иштирокчилари — ёш олимлар, ихтирочилар, талабалар, спортчиларни кўрсатишгаётган экан. Чинакам байрамга айланган ушбу фестивал орқали шу кунни бир қанча йўналишлар бўйича вилоят ёшлари орасидан иқтидорлилар аниқланибди.

бугунинг болаларининг уй юмушларини қилишга-да вақти тигизроқ. Сабаби, бири спорт билан шугулланади, яна бири фан олимпиадасига қатнашади, бошқа бири ёш ихтирочилар клуби аъзоси... Энди улар фақатгина орзу қилишмайди, балки, орзуларини амалга ошириш учун ҳаракат қилишади.

Фарзандларимиз биз катталардан болалик ҳақидаги хотираларни эшитишни жуда яхши кўришади — қанақа қитмирлик қилганмиз, неча марта икки олганмиз, улар шунини билишга қизиқади. Аммо уларга боболари айтиб берадиган болалик хотираларни худди эртақдек туюлади. Ҳар гал боболарининг болалик хотираларини эшитгач, маҳзуланиб қолишади.

— Мактабга боришга иштиёқим баландлигидан китоб-дафтар йўқ бўлишига, устимиз юпунлигига қарамай барибир ўқигим келарди, — деб эслайди отам болалигини, — нонга қорин тўймаслигию, ўқув қуролларининг йўқлиги муаммо эмас эди. Муаммо қирчиллама совуқ кунлари мактабга оёғимга кийишга ҳеч нарса йўқлиги эди. Қўшимизнинг мендан 2-3 ёш катта ўғли бўлиб, унинг оёғида калиши бор эди.

Давоми иккинчи саҳифада.

Ҳамид НОРҚОБИЛОВ (ў-а) олган сурат.

Телевизорни “Ёшлар” каналига ўтказаман. “Келажак овози” кўрик-танлови голиби, Зулфия мукофоти совриндори бўлган қизалоқ Ватан, она-юрт ҳақида тўлқинланиб шеър ўқимокда. Бу юртининг болалари, гулу лолаларига қараб Сиз бу Ватанда орзу қилиб яшанг, чунки сизда мақсад, ватанда эса имконият бор, дегим келди.

Бугун эртанинг эгалари — ёшларнинг ҳар томонлама комил инсон бўлиб воёга етишишини таъминлаш, уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, истеъдодини рўёбга чиқариш давлатимиз сиёсатининг устувор вазифаларидан бирига айланган. Эсланг, сиз ҳам бола бўлгансиз. Орзуларингиз бўйларингиз-

дан ҳам баланд бўлган. Аммо у пайтлари орзунини амалга ошириш учун шарт-шароит, эътибор етарли эмас эди. Бугунги кундагидек ҳар кунни бир танлов, ҳар кунни бир мусобақа ва ҳар кунни бир рағбат йўқ эди. “Умид ниҳоллари”, “Баркамол авлод”, “Универсиада” каби спорт ўйинлари ёки вилоятларимизда ўтказиб келинаётган “Китоб байрами” каби фестиваллар, “Ўз келажакимизни ҳамжихатликда яратамиз” каби форумлар ҳақида-ку тасаввурга ҳам эга эмас эдик... Кўпчилигимиз болалик ҳақида гап кетганда, китобларимизни қўлга олиб сизгиларимиз орқасидан чопганимизни, боғнинг юмушлари билан банд бўлганимизни эслаймиз. Бугун эса...

ИЛМ, ТАРАҚҚИЁТ ВА КЕЛАЖАК САРИ

Бунгача Самарқанд, Бухоро вилоятларида ўтказилган аънанавий “Талабалар баҳори” фестивалига мезбонлик қилиш шарафи бу гал кўҳна ва навқирон Хоразмга насиб этди. Хоразм турли вилоятлардан фестивалга таклиф этилган 450 талабани бағрига олди. Фестивал Жалолиддин Мангуберди ҳайкали пойига гулчамбар қўйишдан бошланди.

атини янада оширди. Фестивал доирасида “Ўзбекистонда табиатни муҳофаза қилиш ва барқарор экологик муҳит яратиш” мавзусида анжуман ҳам бўлиб ўтди.

— Экологик мувозанатни сақлаш ўзликни, жамиятни

муҳитни муҳофаза этишдаги роли” мавзусидаги илмий лойиҳа билан иштирок этдим. Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари ва мутахассислар муҳокамасидан ўтган лойиҳани амалиётга татбиқ этиш учун йўл-йўриқлар олдим. Ушбу илмий-амалий конференцияда 150 нафар талаба ва ёш олимлар ўзларининг ижтимоий аҳамияти долзарб бўлган чиқишларини муҳокамага кўйишди. Энг муҳими, бу чиқишларнинг ҳар бири қайсидир муаммони барта-раф этишга қаратилган.

Давоми олтинчи саҳифада.

“Талабалар баҳори — 2013”

Ўтмиш ва бугунинг узвий боғлиқлиги, ажодларимиз маънавий меросининг ёш авлод томонидан қадрланишини намойён этиш мақсадида “Авесто” бог-мажмуасида олий таълим муассасалари кўргазмаси ташкил этилди.

“Авесто” амфитеатридаги анжуманнинг тантанали очилиш маросимида ижро этилган Ватанни, ёшлиқни куйловчи ранг-баранг куй-қўшиқлар, бадий чиқишлар фестивал қатнашчилари куч-ғайрати ва шижо-

асраш билан баробардир, — дейди Бухоро давлат университетини талабаси Ҳаётжон Шарипов. — Мен бу тадбирда ўзимнинг “Ениги диока-тализаторларининг атроф-

Навоий гушани

УНИВЕРСИАДА

Шариф шаҳар, муқаддас тупроқ, Кучоғини ёшларга очди. Бухоронинг юраги — чорбоғ, Пойингизга чечаклар сочди.

Ўн иккита дарвозасидан Кириб келинг, кучгайсиз зафар. Мусобақа овозасидан Яшнаб кетди бу қадим шаҳар.

Пирларининг кўксидан унган Лолаларни кўзларга суринг. Асрларки, қад кериб турган Минорага боқиб йўл юринг.

Васолат Шериф

Моҳи Хосса тутади ўрик, Олулари қилади меҳмон. Сабоқ берсин бу қутлуг кўрик, Юрт меҳридан топгайсиз дармон.

Янги спорт қононалари, Зап ярашган, ҳар томон гулзор. Мамнун этиб байрам хабари Бухородан кетмади баҳор.

Хуш келибсиз, навқирон авлод, Юртининг шони — ёшлар, марҳабо! Эл-улус шод, кўнглилар обод, Сизни қутлар шариф Бухоро.

Лайло ШАРИПОВА

Олдинги мақоламизда (“ЎзАС”, 2013 йил 1-феврал сони) Фарҳоднинг Юнон мулкага сафарини чоғида тўрт манзилдаги гов-тўсиқларини энгиб ўтиши ва Сукрот билан учрашиб, ундан мажозий ва ҳақиқий ишқ таълимини олиб, юртига қайтши ҳақида фикр юритгандик. Шу тарихи Фарҳод хоҳонлик хазинасида сақланган сирли кўзгу тилсимини очиб муваффақ бўлади.

МАЖОЗИЙ ИШҚ ТАЛҚИНЛАРИ

Навоий таърифига кўра, кўзгуда акс этган дашт оддий дашт эмас, балки ишқ дашти. Унда дардли севги кўкатида бошқа нарса кўринмайди, кўкатлари занглаган ништарни эслатади, нарис гуллари тақво аҳлини маст ва беҳуш айлаш учун шароб пиёласини тутди. Бу даштни ўраб олган тоғлар ўзгача салобат касб этган, улар этагидан одамлар ариқ қазиш билан машғул. Бир гуруҳ отлик қизлар орасида келатган Ширинни ва ариқ қазиётган ўз тимсоланинг хушдан кетганини кўзгуда кўриб турган Фарҳоднинг танига титроқ кириб, беҳол бўлиб ерга йиқилади.

Кўзгу — кўнгли тимсоли эканини айтган эдик. Сукрот таъкидлагандек, тилсим сирини очилганидан кейин Фарҳод мажозий ёр суратини кўради. Аслида, ҳақиқий маҳбубни кўришининг асло илоҳи йўқ, унинг мажозийлигини фақат мазҳар ва восита орқали тасаввур этиш имкони бор, холос. Навоий мажозий ишқ талқинида ҳақиқий маҳбубга етишда ошиқ қалби куйиш ва ўртаниш орқали қай тарзда поклянишини кўрсатади. Ишқ йўлига тушган ошиқ Фарҳод каби тўрт манзилдаги тўсиқ-ғовларни энгиб ўтиб, кўнгли кўзгусини покляй олсагина мажозий ишқ ошиқни мазҳар ва восита — мажозий ёр висолига етказилади.

Давоми учинчи саҳифада.

ИСТЕЪДОДЛИ ЁШЛАР АНЖУМАНИ

Истиқлол йилларида мамлакатимизда адабиётга, ижод аҳлига катта эътибор қаратилмоқда. Президентимизнинг “Адабиётга эътибор — маънавиятга, келажакка эътибор” рисолиси ушбу ғамхўрликни яққол ифода этади. Ана шу асосда уюшма томонидан мунтазам равишда янги асарларнинг тақдироти, бадий китоблар тарғиботи ҳафталиклари, адабиёт байрамлари ҳамда турли учрашув ва ижодий муҳокамалар ўтказиб келинмоқда. Айниқса, ёш истеъдодларни топиш, тарбиялаш ва уларнинг меҳнатини муносиб қадрлаш, ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлаш борасида кенг қўламли ишлар амалга оширилмоқда.

Ҳар йили аънанавий тарзда Дўрмон ижод уйида “Истеъдод мактаби” анжуманлари ташкил этиляпти. Бу, албатта, ёш истеъдод соҳибларининг ижодга бўлган қизиқишларини янада ошириш, ўз устида ишлаш ва тинимсиз изланишларига рағбат уйлотоқда.

26-30 май кунлари ўтказилган “Истеъдод мактаби” IV Республика ёш ижодкорлар семинарининг очилишига бағишланган йиғилиш Ёзувчилар уюшмасида бўлиб

ўтди. Ёзувчилар уюшмаси раиси, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Муҳаммад Али йиғилишни очиб, мамлакатимизда ёш авлод камолотига қаратилаётган юксак эътибор, адабиёт соҳасидаги улкан ўзгаришлар ва унда ёш ижодкорларнинг ўрни ҳақида сўзлади.

Бу галги семинар бадий таржима, бадий публицистика ва драматургия йўналишлари бўйича ўтказилди. Семинарда мамлакатимизнинг барча вилоятлари-

дан қирқ нафардан ортиқ ёш ижодкор иштирок этди. Семинар машғулоти давомида ёш ижодкорлар шўбаларга бўлиниб, ўз йўналишлари бўйича маҳорат сирларини ўргандилар. Устоз таржимонлар, публицистлар ҳамда драматурглар томонидан

Ёзувчилар уюшмасида

маҳорат дарслари ўтилди. Ёш қалам соҳиблари ўзларининг дастлабки машқларини устозлар назаридан ўтказдилар.

Шу билан бирга, таниқли ёзувчи ва шоирлар, драматурглар, санъаткорлар билан учрашувлар ўтказилди. “Ўзбекистон адабиёти ва санъати” газетаси, “Жаҳон адабиёти”, “Ёшлик”, “Шарқ юлдузи” журналлари жамоалари билан бевосита мулоқотлар ташкил этилди. Пойтахтдаги музейларга ҳамда театрларга саёҳатлар уюштирилди.

Кунини кеча семинар ақунланди. Анжуман ниҳоясида иштирокчиларга сертификатлар ҳамда эсдалик совгалари топширилди.

Ахборот хизмати.

“Истеъдод мактаби” IV Республика ёш ижодкорлар семинарига бағишланган материалларни газетамизнинг кейинги сонларида ўқийсиз.

“УЛУҒ САЛТАНАТ”НИНГ ТЎРТИНЧИ КИТОБИ

Яратилаётган янги бадий асарлар миллий адабиётимиз бардавомлигини таъминлашга, бу соҳадаги эзгу мақсадларимизни рўёбга чиқаришга хизмат қилади. Шу боисдан Ёзувчилар уюшмаси ижодий кенгашларида янги асарларни муҳокама қилишга, китоблар тақдиротини ўтказишга алоҳида эътибор берилмоқда.

Ўзбекистон халқ ёзувчиси, Давлат мукофоти лауреати Муҳаммад Алининг қатор асарлари китобхоналарга яхши маълум. Дастлаб ижодини шеърлар билан бошлаган адиб кейинчалик тарихий мавзуларда романлар ёзиб, адабиёт илосмандларининг эътиборини қозонди. Адибнинг соҳибқирон Амир Темур ва теурийлар даври тарихи билан боғлиқ қатор асарлари, хусусан, уч романдан иборат “Улуғ салтанат” китоби ўқувчиларда катта қизиқиш уйғотди. Яқинда адиб мазкур асарнинг тўртинчи китобини ёзиб тугатди.

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси наср кенгашида “Улуғ салтанат” эпопеясининг “Шоҳрух Мирзо” деб номланган тўртинчи китоби кўлөзмасининг муҳокамасига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Ўзбекистон Қаҳрамони, Халқ шоири

Абдулла Орипов йиғилишни очиб, “Улуғ салтанат”нинг аввалги учта китоби соҳибқирон Амир Темур ҳаёти ва фаолиятини бадий ифода қилган пухта асарлар бўлгани ва ушбу тўртинчи китоб аввалгиларини мазмунан тўлдириб, яхлит бир муқаммал сюжетни ташкил қилганлигини таъкидлади. Романнинг мазкур тўртинчи китоби ҳам ёзувчининг жиддий изланишлари маҳсули бўлиб, соҳибқирон Амир Темур ва унинг фарзандларининг ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги ибратли фаолияти чуқур ўрганилган ва муносиб бадий талқин қилинган.

Бахтиёр Назаров, Акмал Саидов, Наим Каримов, Қозоқбой Йўлдошев, Жуманазар Бекназаров, Тўлан Низоов, Адхамбек Алимбеков, Ислам Ёқубов, Гулом Каримов, Улуғбек Ҳамдам, Қаҳрамон Ражабов каби таниқли олим ва ёзувчилар тарихий фактларнинг ифода этилиши, асарнинг тили, композицияси ҳамда роман мазмунидан келиб чиқадиган хулосалар ҳақида мулоҳазаларини билдирдилар.

Наср кенгаши “Улуғ салтанат” эпопеясининг тўртинчи китобини алоҳида нашр қилишга тавсия этди.

Уйғун РЎЗИЕВ

Икки келинли қайнонаман. Келинларини ўз қизларимдек кўраман. Уларни ўз қизимдек яхши кўришни, ўз она-сидек меҳрибон бўлишни онамдан ўрганганман. Шу кунларда онамни роса соғинибман. Кечкурун хўжайинимдан Самарқандга бориб келиш учун рухсат олиб, "Афросиёб" поездида жўнадим.

га юзланиб. — Боя келинга бекор гапирдинг. Янги кўшни билан ҳали унча синашга эмасмиз. У суви қизганаепти, деб ўйлаган бўлишим ҳам мумкин, уялди бечора. Ундан кўра сувини уйиғача кўтариб олиб борсаларинг бўларди. — Она, мен унга раҳим келга-

Кечаси онамнинг ёнгинасида ётдим. Эртасига кетишга тарадуд кўра бошладим. — Яна бери кунгина қолсайдинг, болам, — дейди онаизорим кўзлари мўлтираб.

— Уйимизда ўзим бўлмасам, болаларим менсиз уйга сизмай кетишди, онажон, — дедим.

— Ҳа... Сенинг гапинг ҳам тўғри, — деб кўшиб кўяди онам. Сени соғинсам ҳам майли, ўз уйинг билан соғ-омон, тинч-тотув ўтирганинг — сени кўрганимдан ҳам ортиқ менга, — дедию кишлоқнинг таңдирга ёпилган паири борми, сизиларининг серқаймоқ сути, қатиғи борми, ботириданга нон ботмас қаймоғи, товуқ тухуми, гўшти борми, яна нима-нималарни икки қутига жойлаштиришни буюрди уйдагиларга. Чунки, онам яхши билади, ана шу нарсаларнинг ҳаммаси шаҳарда бизёру, лекин

уларнинг таъми лаззати кишлоқникидай эмаслигини. Поездда уйга қайтаётиб, онамнинг энглигина танбехини эсладим. Турмуш ўртоғимнинг иш вазифаси тўғрисида кишлоқнинг совуғи, ёзнинг иссиғи демай бир неча жойларга кўчганимни эсладим. Ўзимга-ўзим савол бердим: "Сен ўша пайтларда, вақтинча кўшининг уйдан сув ташимаганимнинг? Бировнинг ёрдамига муҳтож бўлган кунларинг кўп бўлуде-ку..."

Кани эди, ҳозир поездни орқага қайтаришнинг илоҳи бўлса. Ҳозирқоқ айтаман бўлардим: "Онажон, кечиринг мен нодон қизингизни! Сиз минг бор ҳақсиз! Лекин, ҳозир орқага қайтиб бориб кечиринг сўрашинг илоҳи йўқ-да. Икки-уч ой ўтгач, ота уйимга борсам, онам олдинги борганимдаги дилхирлик қилганимни ўша пайтлардаёқ кечириб, эсидан ҳам чиқариб юборганини кўраман. Омон бўлинг, ҳолимни сўровчи ҳолдошим, сирдошим, меҳрибоним, энг яқин дўстим, оқилам — Онажоним!

Сайёра БЕКМИРЗАЕВА

Сайёра БЕКМИРЗАЕВА

Ўзбекистон халқ ёзувчиси Ўткир ҲОШИМОВ

Ўзбек адабиёти ва санъати оғир жудликка учради. Атоқли адиб, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Ўткир Ҳошимов 2013 йил 24 май куни 72 ёшида вафот этди.

Ў.Ҳошимов 1941 йили Тошкент шаҳрида туғилди. 1964 йилда Тошкент давлат университети (ҳозирги Ўзбекистон Миллий университети)нинг журналистика факультетини тамомлади.

У меҳнат фаолиятини 1959 йили «Темирйўлчи» газетасида оддий ходим сифатида бошлади. Кейинчалик «Тошкент ҳақиқати», «Тошкент оқшоми» газеталарида хизмат қилди. Фафур Фулом номлидаги адабиёт ва санъат нашриётида бош муҳаррир ўринбосари, «Шарқ юлдузи» журналининг бош муҳаррири каби масъул вазифаларда ишлаб, адабиётимиз ва матбуотимиз ривожига салмоқли ҳисса қўшди. Ў.Ҳошимов мамлакатимиз ижтимоий ҳаётида ҳам фаол иштирок этди. 1995-2000, 2000-2005 йилларда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Матбуот ва ахборот кўмитаси раиси лавозимида фаолият кўрсатди.

Истеъдодли адиб ўзининг ярим асрлик ижодий фаолияти давомида «Муҳаббат», «Урушнинг сўнги қурбони», «Ўзбек иши» каби ҳикоялари, «Чўл ҳавоси», «Одамлар нима деркин», «Шамол эсаверди», «Баҳор қайтмайди», «Қалбингга қулоқ сол», «Дунёнинг ишлари» сингари қиссалари, «Нур борки, соя бор», «Икки эшик ораси», «Тушда кечган умрлар» каби романларида даврнинг муҳим маънавий-ахлоқий масалаларини кўтариб чиқди. Ушбу асарлар миллий руҳи ва халқчиллиги, ҳаётийлиги, ўзига хос ёрқин услуби билан кенг китобхонлар қалбидан жой олди.

Ў.Ҳошимов драматургия соҳасида ҳам самарали ижод қилди, «Ҳазон бўлган баҳор», «Инсон садоқати», «Тўйлар муборақ», «Қатагон» сингари долзарб мавзулардаги драматик асарларни яратди. Унинг жаҳон мумтоз адабиётининг сара намуналаридан қилган бадий таржималари адабиётимиздан муносиб ўрин эгаллади. Айни пайтда, ёзувчининг

қатор асарлари жаҳоннинг бир қанча тилларига таржима қилинди.

Атоқли адиб мустақиллик йилларида, айниқса, гайрат-шижоат билан ижод қилди. Бадий асарлар билан бирга, маҳоратли публицист сифатида Ватанимиз мустақиллигини, халқимизнинг эркин, оод ва фаровон ҳаётини, инсон кадр-қимматини тараннум этувчи «Она битта, Ватан ягона», «Биз ҳеч кимдан кам эмасмиз», «Истиқлолни асрайлик», «Кечани унутмаган бугунни қадрлайди» каби унлаб мақолалар эълон қилиб, қўпчиликнинг эътиборини қозонди.

Ў.Ҳошимов тажрибали адиб, жонқуяр ташкилотчи сифатида маданий жараёнларда фаол иштирок этиб, халқимиз ўртасида миллий ғоя тамойилларини кенг тарғиб этиш, ёшларни она юртва муҳаббат ва садоқат руҳида тарбиялашда жонбозлик кўрсатди. Кўплаб ёш истеъдод эгаларига устозлик қилди.

Ўткир Ҳошимовнинг ўзбек адабиётини ривожлантириш борасидаги хизматлари давлатимиз томонидан муносиб тақдирланди. У «Ўзбекистон халқ ёзувчиси» фахрий унвони, Ўзбекистон Давлат мукофоти, «Меҳнат шухрати» ва «Буюк хизматлари учун» орденлари билан мукофотланган эди.

Атоқли ёзувчи, меҳрибон устоз, самимий ва камтарин инсон Ўткир Ҳошимовнинг хотираси қалбларимизда ҳамisha сақланиб қолади.

И.КАРИМОВ, И.СОБИРОВ, Д.ТОШМУҲАМЕДОВА, Ш.МИРЗИЁЕВ, А.ИКРОМОВ, Х.СУЛТОНОВ, М.АҲМЕДОВ

ОРЗУДАРИ ОСМОН БОЛАЛАР

Бошланиш биринчи саҳифада.

Биз иккаламиз қалишни навбат билан киярдик. Яъни, кимнинг оёғида қалиш бўлса, ўша биримизни кўтарганча белгиланган жойгача чопарди. Ҳозирги замон болаларига кўрсатилаётган гамхўрлик, эътиборни кўриб болагимиз қанчалик аянчли бўлганини ўйлайман. Бугунги ёшларга ҳавасимиз келади. Ҳа, бу энди 50-60 йил олдинги гап, уруш даври бўлгани учун ҳамма қийналган, дейшингиз мумкин. Менга ҳам отамнинг болалик хотиралари ҳақида айтганлари эртатка ўхшайди. Лекин биз яшаётган бу оламда дунёнинг қаерларидир айти пайтда болалиги қайгули эртатка ўхшайдиган, ўша эртат қаҳрамонларига айланган минг-минглаб болалар ҳам йўқ эмас. Сизу биз уларнинг қандай яшаётганини тасаввур қилолмаймиз, аниқроғи, ҳис этолмаймиз. Маълумотларга қараганда, айрим давлатларда болалар учун мактабнинг ўзи йўқлиги, одамларнинг саводсизлиги, уларнинг аксариятини болалар ташкил этиши эса янада ачинарли ҳолдир. Аммо биз бундай аянчли ҳолатни тасаввуримизга ҳам сизгара олмаймиз. Ҳозирги пайтда ўғил-қизларимиз энг замонавий таълим муассасаларида таҳсил олаётган, ўқиши,

қобилиятларига қараб қабул қиладиган ихтисослаштирилган оромгоҳ, — деб қолди кўшни аёллардан бири. — Ўғлим мактабда математика бўйича бари олимпиадасида голиб чиққани учун бу йил ҳам «Интеллектуал ривожлантириш» оромгоҳига йўланмамини қўлга киритди. Соғломлаштирувчи оромгоҳнинг шарт-шароитлари бизга жуда маъқул келди. Армон қиламан, қани энди бизнинг давримизда ҳам шунақа оромгоҳлар бўлганида эди...

Дарҳақиқат, яқинда амалга киритилган ва тақрибада ўзини оқлаган «Интеллектуал ривожлантириш», «Тарбия ва спорт», «Меҳнат ва дам олдириш», «Экобиология» каби бир қанча ихтисослаштирилган оромгоҳларга ихтидорлар ва қизиқишлари бўлган болаларнинг қабул қилиниши ҳақида эшитганим бор эди. Демак, сўлим оромгоҳларда болалар нафақат соғломлаштирилади, балки уларнинг интеллектуал салоҳиятлари юзага чиқади, ватанпарварлик, юртга садоқат туйғулари шаклланади.

Ҳа, юртимиз болаларининг ҳар тонги ана шундай нурафшон, ёруғ. Бугунги орзуларни эртага амалга ошаётган ушбу юрт болаларига қараб, бу дунёни суяб турган сизнинг беғубор орзуларингиздир, дегим келади.

Барно СУЛТОНОВА

Унда мен бола эдим. Катта танаффусда мактабимиз боғини айланиб юриб галати манзарага кўзим тушди. Киши қулочи етмайдиган баҳайбат чинор дарахти танасига катта юрак расми чизилган бўлиб, ёнига ҳарфлар ҳам ўйиб ёзилганди. Дарахтнинг танаси қанчалик катта бўлса, унга чизилган сурат ҳам шунчалик катта эди. Негадир менда ушбу «санъат асар»ига қизиқиш уйғонди, уйга келиб ошхонадан пичоқ олдим-да боққа шошилдим. Боғимизда марҳум Мансур бобом оқиб кетган икки тул ёши анча улўғ ёнғоқ дарахти бор эди. Ёнғоқлардан бирини ёнига бориб, қўлимдаги пичоқ билан отимни ўйиб ёзмақчи эдим, беихтиёр елкамга қўйилган кимнингдир қўли мени чўчиштиб юборди. Шоша-пиша ортимга ўғирилдим. Онам экан: — Бу номи қилганинг, болажоним? Ахир, дарахт танасини пичоқ билан тилиш яхши эмас. Қара, жони оғригандан йиллапти, бечора. Ҳеч қанон тил-забони йўқ дарахтларга, жонзотларга, ҳатто чумолига ҳам зийн етказма.

Қолаверса, бу бизнинг мулкимиз, бобондан қолган ёлдорлик. Қўча-қўйдаги, мактабнингдари дарахтлар эса умумхалқ мулки. Уларга зарар етказиш, топташ, синдириш мулкни талон-тарож қилиш билан баробар.

Карасам, ростдан ҳам дарахтнинг тилинган жойидан сув чиқа-япти. Ушанда илк бор дарахтнинг «йиллагани»ни ўз кўзим билан кўрганман. Ва қилган ишимдан пуршаймон бўлганман. Уша воқеадан орадан ҳеч қанча вақт ўтмасдан, кўнглингиз тоғдек кўтарилади. Бир мисол. Юқори Чирчиқ тумани маркази Янгибозор шаҳар-

Куюнчак Газетхонадан мактуб

лардан қолшмайдиган даражада чирой очди. Замонавий дўконлар, майиш хизмат кўрсатиш шохобчалари, пиёдалар учун қулай ва равон йўлакчалар, уларга ўрнатилган тунги ёриткичлар. Афсуски, яқинда ана шу кўчалар-

римиз, нахотки, фарзандларига салбий ибрат кўрсатаётганини англаб етишмасам? Ахир,

«Кўприкнинг ёғочига, йўлнинг тошига тегиниб бўлмайди, чунки йўл ҳам, кўприк ҳам халқ мулки ҳисобланади. Умуммулкда эса барчанинг ҳаққи бўлади», дейишди. Тўғри, тунги ёриткичларни ким ўзгариб кетгани тегишли ташкилотлар томонидан аниқланиб, чора кўрилди. Аммо ана шундай ҳуқуқбузарликлар, кўчабезориликларнинг олдини олишга барчамиз бирдек масъул бўлмоғимиз, ана шундай ишларга қўл ураётганларни тартибга қақришимиз лозим. Қачонки, бу Ватан барчамизники, шоир айтганидек, унинг қўлидаги қуруқ қўни ҳам биз учун азиз деб яшасаккина, юртимиз равнақи учун ўз ҳиссамизни қўшган бўламиз.

Латифжон МАНСУРОВ, Юқори Чирчиқ тумани.

ЯРАШМАГАН ҚИДИҚЛАР

бир кун мактабда синфдошимнинг партага исмини миҳ билан ўйиб ёзмақчи бўлаётганини кўриб қолдим. Қўлидаги миҳни тортиб оларканман, унинг бу иши яхши эмаслигини, бу партада биздан кейин укаларимиз, сингилларимиз йиллар давомида билим олишини айтдим. Мана, орадан қанча йиллар ўтган бўлса-да, онажонимнинг айтган гаплари эсимга тушаверади. Бугун қаерга қараманг, ободончилик ишларини кўриб

Чинакам бадий асар мутолаа «жараёнида» беихтиёр китобхон қалбини забт этади, матн унутилади. Воқеалар мароми, қаҳрамонлар хатти-ҳаракати ўқувчи фикри-ҳаёлини чулғаб олади. Атоқли адиб Ўткир Ҳошимовнинг асарлари ҳам бу хусусият бегона эмас. «Урушнинг сўнги қурбони», «Муҳаббат» номли ҳикояларидаги тиниқ тасвир, «Дунёнинг ишлари» қиссасидаги ровийнинг монолог ва кўнгли изохорлари «Чўли ирок» каби қадим куйларнинг ҳазин оҳангини ёдга солади.

лар парво қилмадик: ўт-ўлан қайин, ғилам тўшайгандай. Лекин мезбон йигитлар отга ўқдай отилишди, дарҳол юганидан тўзишди... «Икки эшик ораси» романида муаллиф айти шу воқеани тасвирлаган. Демокчи бўлганим, айрим ижодкорлар уйига қамалиб олиб асар ёзди. Ўткир Ҳошимов эса юрт кеэиб, юриб, кўриб, кузатиб ёзди. Ўйлаб кўрсам, адиб яратган қаҳрамонлар — Оқсоқол, Хусан дума, Парча, Рашид абзий, Баҳорат опа («Икки эшик ораси»), Сайфи Соқиевич, Рауф

моқ келмайдигани йўқ. Бунинг «бойси» шундайки, Ўткир Ҳошимов публицист сифатида шаклланди: унинг қалами ҳеч қачон ҳаётнинг бош томирини йироқлашмади. Публицистик асарлари эъти-

Ёдном

АТОҚЛИ АДИБ, САМИМИЙ ИНСОН ЭДИ

Ўткир Ҳошимов наср оҳангини — асар муассасини топмагунча ёзмади. Унингча, муסיқа нотаси пишиқ-пукта матак дегани. «Тушда кечган умрлар» романини деярли ёзиб бўлган эдим, — деб эслагани ёзувчи. — Ўқиб кўрсам матн муסיқига тушмаяпти. Ёзганларимни йиртиб ташладим. Муסיқа ва матн бирлиги топилгач, тез, шитоб билан ёза бошладим.» Дарвоқе, Ўткир Ҳошимов тез ёзар, ишлайётганда тунинг кунга айланишини сезмай қоларди. Ўткир Ҳошимов табиятан серзавқ, таъсирчан инсон эди. Бир йили баҳорда Боботоққа бордик. Утлар қулф урар, турли-туман гуллар очилган. Ҳамроҳимиздан бири анзур билан андармон, кимдир равоғча ўч. Ушанда қаердандир от топиб келинди. Ҳаммамиз навбатманавбат отта миндик. Ўткиржон отта минаётганда муниб кетди, бир оёғи узангига кириб қолиб йиқилди. Биз меҳмон-

Хошимовнинг «Қалбнинг оппоқ дафтери» асари босилди, жойларда муҳокама қилинди, ўқитувчи меҳнати қилди топ бошлади. Шу йилларда адиб «Мантисқис мантисқис», «Она битта, Ватан ягона», «Биз ҳеч кимдан кам эмасмиз», «Истиқлолни асрайлик» номли хароратли мақолалар ёзди, халқимиз шаънини химоя қилди. Ҳа, ҳаётда топиш ва йўқолишлар, секин ва қайғу ўрин алмашиб келиши табиий ҳол. Дарвоқе, шамол эсаверди, нур билан соя алмашаверади. Икки эшик орасида кечадиган умр чиндан-да мураккаб, дунёнинг ишлари қизик, Қалбга қулоқ солиб, ҳалол, жўшиб яшаш, одам умрининг бардавомлигини таъмин этиш энди унинг фарзандлари, мухлислари ва қалб кўри билан яратган қаҳрамонлари зиммасида.

Абдуғафур РАСУЛОВ

«ЁШЛИК»

2013 йил, 4-сон

Ҳозирги глобаллашув жараёнида одамлар, айниқса, ёш авлод онги ва қалбини турли мафқуравий таҳдидлардан асраш маънавий ҳабабсининг, таълим-тарбия соҳасининг энг долзарб вазифаларида бири саналади. Журналининг навбатдаги сонид «Мулоқот» руҳини навабда берилган «Маънавий таҳдид шарпаси» сарлавхали суҳбатда айти мавзудаги қарашлар, фикр ва мулоқазалар баён этилган. Суҳбатда Ўзбекистон Қаҳрамони, Халқ шоири Абдулла Орипов, ёзувчилардан Аҳмад Аъзам, Луқмон Бўрихон, шоир Алишер Назар мустақиллик даври адабиётининг бугунги глобаллашув давридаги ўрни ва вазифалари ҳақида ўз кўзатишлари, фикр-мулоҳазаларини баён этишган.

«Адиб хонадонини» руҳинда таниқли шоир Ёқуб Аҳмадхоннинг қўнғил изохори билан танишасиз. Унда ижодкор адабиёт майдоғига кириб келган йилларни ёдига олиб,

устозлари, ҳамкасблари, умуман, бадий ижод, ижодий жараёнга доир айрим масалалар ҳақида ўз қарашларини эътироф этган. Ушбу фикрлар якунида шоирнинг «Суратдаги дарахт янги» сарлавхали учиқлардан иборат янги туркумини ўқийсиз.

Жамила Эргашеванинг «Қир устидаги аёл» номли романининг давоми, Адхам Дамин, Ориф Ҳожи ва Уйғун Рўзиевнинг ҳикоялари наср ихлосмандаларига мўлжалланган. Шеърятимизнинг навқирон авлоди вакилларидадан Гулжамол Асқарова, Уктамоғи, Кенжабий ва бошқаларнинг янги туркум шеърлари ҳам журналининг ушбу сонидан жой олган.

Б.Қобуловнинг таниқли шоир Отаннинг ижодида доир кузатишлари, У.Расулова, Ш.Сулаймонов, Д.Раҳматова, И.Раҳмоннинг мақола ва тадиқотларида замонавий ўзбек адабиёти, таниқли ёзувчи ва шоирларнинг асарлари, ижоди таҳлил этилган. Инглиз тилидан М.Муҳаммадхон кизи ўғирган Марк Твеннинг «Ғаройиб ўғрилик» номли ҳикоясини ҳам журналининг ушбу сонида ўқийсиз.

Бошланиши биринчи саҳифада.

“Фарҳод ва Ширин” дostonида ифода-ланган ишқ-муҳаббатни навойшшунослик-да узоқ вақт одатий, яъни авом ишқи сифатида талкин ва тавсиф қилиб келинди. Холбуки, Фарҳод ва Ширин севи-муҳаб-бати изтиробини авом ишқи талаби асо-сида таҳлил этилса, Фарҳоднинг тўрт ман-зилда учраган тўсиқ-говларни енгиб ўти-шининг асар сюжетига олиб кирилгани тушунарси бўлади. Шу боис “Фарҳод ва Ширин”, “Лайли ва Мажнун” типидаги дostonларнинг ички қатлами ва моҳияти-да акс эттирилган мажозий ишқни нафси ҳаводан покланмаган авом севгиси зами-ридаги ишқ туридан ажратиб олиш қийин кечади. Зеро, Фаридиддин Аттор “Ман-тик ут-тайр” дostonида сурат ва маъни аҳли ҳақида сўз юритиб, ҳар иккиси ҳам сўзим шайдоси, аммо маъни аҳли сирла-рининг ҳақиқий эгасидир, ҳослар ҳам, авом ҳам унда маънавий лаззат ва ҳузур олади, деяр таъкидлайди. Шундан келиб чиқиб айтиш мумкинки, “Фарҳод ва Ши-рин” дostonидан авом ҳам, ҳослар ҳам барабар ўзларига керакли маънавий озиқ оладилар. Авом асарининг зоҳирий томо-нига аҳамият берган ҳолда завқ ва ҳузур туйса, маъни аҳли унинг ички қатламига жойланган маъно дурларини тиради.

Мумтоз шарқ поэтикасига оид “Мифтоҳ ул-улум”, “Талхис” каби китобларда мажоз ҳамда ҳақиқатнинг луғавий, истилоҳий, фикхий, урфий ва бошқа маънолари ҳусу-сида илмий-назарий шарҳлар берилган.

МАЖОЗИЙ ИШҚ ТАЛҚИНЛАРИ

Шуларга асосланиб айтadиган бўлсак, мажоз бир нарсанинг зоҳирий қатламини англатса, ҳақиқат шу мажоз орқали етиб бориладиган ботиний қатлам, яъни асос-мағизни ташкил этади. Узоқ вақт дардин вужудда кўтариб юриши ва дард бағри-да унмай турган ишқ чечагининг қобикчи қай тарзда ёриб чиқиб жараёнини Фарҳод-нинг Юнон сафари ва ундан кейинги денгиз сафарига бошидан кечирган саргу-заштлардан ҳам билиб олуш бўлади. Жа-лолиддин Румий мажоз ва ҳақиқатни ту-шуниш масаласига шундай изоҳ беради: “Биш данакни қобиксиз ҳолда эксанг, кўкармас, қобиги билан эксангнинг вақ-тада унади ва улкан даракта айланади”. Данақ сиртини мажозий қатлам десак, шу қат-ламдан ўтмай туриб, мағизга етиш илож-сиз. Табиат ҳодисасига кўра, муайян ҳаро-рат туфайли данак устидаги қобик бўртиб очилганидан кейингина унинг ичидаги мағ-из ниш уради. Ширин суратини кўзгуда кўрган Фарҳод қалбидаги дард ҳудуд ҳаро-рат этган данак ҳолига тушиб, ўзлигини намён этади. Шу боис Фарҳодга рўй бер-ган бу жараёнини кўпчилиги тушунамайди: “Муни билмайки, қилғоч ишқ бедод, Бўлур юз ақлу дониш расми барбод”.

Фарҳод танига тушган ишқ чўғини ҳар қанча сир тушишга уринмасин, уни ошқор этмаслигининг иложи йўқлиги уй ичига туш-ган оловга қиёсланади. Бундай уйдан дуд чиқмаган тақдирда ҳам уй ичи ёниб, охи-р-оқибат ёрилиши мумкин. Фарҳоднинг ўз руҳиятида рўй бераётган ўзгаришлари ош-қор этмасликка ҳаракати эса нақибандий-лик таълимотининг “Дил ба ёру даст ба-кор” дастуриламали билан боғлиқ экани-ни алоҳида қайд этиш лозим. Навоий нақ-ибандийлик таълимотининг моҳияти, йўл-йўриқ ва қондаларини ўз ичигади санъ-аткорона акс эттирган. Навойишунос олим Ёқубжон Исҳоқов нақибандийлик таълим-отининг пайдо бўлиш тарихига эътиборин қаратиб, асосийлик тарихида “зикри алония” асосий ўрин тута, нақибандий-ликда “зикри ҳуфия” асосий аҳамият касб этиши ва унинг мумтоз адабиётимизга таъсири масаласида ўз илмий ҳулосала-рини беради. Шу маънода айтиш мумкин-ки, нақибандийлик ўз даврининг илгор таълимоти сифатида мумтоз адабиётимиз-да ҳақиқат сир-асорини мажозий шакл ва бўёқлар воситасида тасвирлашга асос бўлганини алоҳида таъкидлаш лозим.

Демак, Фарҳоднинг дастлаб ўзи мубтало бўлган ишқни ҳеч кимга билдирмаслиги, шу туфайли қаттиқ изтироб ва дарду гамаг дучор бўлишининг тасвири бевосита нақ-ибандийлик қарашларига ҳамоҳанг:

**Хиранинг пардасига қайда ёро,
Ёшурмоқ ишқ ўтин айлаб бемало.
Кўёшни зарра ёшурмоқ булурму,
Хубоб ичра тенгиз турмоқ булурму?**

Хокон ўғлининг дардига чора илжин-ди ҳикмат аҳли ва табибларни ҳузурига чорлаганда улар Фарҳоднинг илм йўлида риёзат чекиб қийналгани, тўрт манзилда аждаҳо ва Аҳриман дев билан олишиб то-лиқгани, уни денгиз ўртасида жойлашган сўлим ва баҳаво оролга олиб борилса, дарддан фориг бўлишини маслаҳат бери-шади.

Денгиз сафарига отланиш рамзий ма-нода Фарҳоднинг ишқ оламига қадам қўйи-шидир. Бу оламда у дуч келадиган хавф-хатар, меҳнат-машаққат ва уларни енгиб ўтишининг оғир кечиси дostonда бадий ифодаланган. Денгизда кўтарилган ҳатар-нок шамол ҳажим ва табиблар тавсия этган шифо тадбири ишқ дардига даво бўл-маслигини англатади. Фарҳод ўтирган қайиқ синиб, у бир парча тахта устида зўр-га жон сақлаб қолади. Денгизда сузиб бора-ётган тўжжорлар ҳўшдан кетган Фарҳодни кемага чиқариб олишади. Кемада Шопур билан дўст тутишиб, дарду гамини баён эт-ганда мусаввир Ширин суратини чизиб кўрсатади, Арман юртига бошлаб бориш-га ваъда беради. Бу каби тафсилотлар ишқ йўлида ошқик ортиқча восита ва чоралар-дан кўнгли узиши лозимлигига ишоратидир.

Фарҳод Шопур билан Арман юртига етиб келганида кўзгуда намён бўлган дашт, тоғ камарида қийналиб ишлаётган тошқазар-ларни, уларнинг оғир меҳнатда унум йўқли-гини кўриб ачинади.

**Гуруҳи эрди дарду доғ ичинда,
Ариқ қазмоққа шовил тоғ ичинда.
Ашпндек хорани кесмакда ожиз,
Ки кўрмай қимса андоқ ожиз ҳаргиз.
Икки юз хорабур илгиде теша,
Уруб ул теша тош узра ҳамеша.
Ва лекин ўйла қоттиқ эрди хоро,
Ки гар юз теша тегса бемало.
Кесилмай бир нахучда тош чоғил.
Нахучда демаким шахшош чоғил.**

Тўрт қаср талқинида Фарҳоднинг бунёд-корликда фаол иштирок этиб, бу ишларни нафс очлигидан қутулиш мақсадида амал-га оширганини шарҳлаган эдик. Қурилиш ту-гагач, хокон билан айланиб, қасрлар ичи-даги нозу неъматлар ўзини дарддан халос этолмаслигини тушуниб этган Фарҳод тўрт қасрни ва ундаги лаззат омилларини тарк этишдан бошқа чора топмайди. Ҳавоий нафс истагидан қутулган Фарҳод Арман юртида, тоғда ариқ қазиб, сув ўтказиб, тошқовузу барпо этиш ва муҳташам қаср бунёд этишни энди нафс очлигидан халос бўлиш мақсадида эмас, балки кўзгуда ҳо-сирати жилваланган мажозий ёр — Ширин ва унинг хоҳиш-истаги учун амалга оширади. Шу мақсадда Фарҳод “Айнул ҳаёт” булоғи-дан сувни “Наҳрул ҳаёт” ариғи орқали “Ба-ҳрун наҳот” ҳовузига етказиб боради. Икки юз тошқазар уч йилда амалга ошира ол-ман қазиб ишларини Фарҳоднинг бир кун-да туғатиши Мехинбону ва Ширин эътибор-ини ўзига тортмай қолмайди. Фарҳод кел-масдан олдин Ширин амрига кўра амалга оширилган ишларда ишқ, завқ-шавақ ва иштиёқ йўқлиги боис унум ва самара бўлмайди. Фарҳод келиши билан бу ишлар жадаллашиб, самарали тус олади.

Фарҳоднинг афсонавий қаҳрамонлардек теша ва метида тоғу тошни кўприб, чо-пиб узоққа улқотириши ва йиғитларни қарияга айлантган оғир меҳнатда тош-қазарлар мушқулини енгил қилиши каби тафсилотлар моҳиятига диққат-эътибор қаратсак, мажозий ишқ ошқик қувват ба-йишлаганини англаймиз. Мехинбону билан Ширин бу фаройиб инсонни кўришга бор-ганда Фарҳод мажозий машуқ — Ширин юзига қарашга сабр-тоқати етмасдан ҳу-шдан кетади ва уни иззат-икром билан

қасрга олиб боришади. Бир-икки кунда ўзига келган Фарҳод яна тешасини олиб, ариқ қазиш учун тоққа йўл олади. Фарҳод дилига ёр сиймоси муҳрланганидан кей-ин кўлини меҳнат билан банд этиши, ай-тиб ўтганимиздек, “Дил ба ёру даст ба-кор” дастуриламалининг бадий ифода ва рамзлар асосида яратилган талқиндир.

Мехинбону Фарҳоднинг қасрда ўзгача илтифот кўрсатган ҳолда кутиб олишдан ташқари унга ўз тахтини тақлиф қилади. Мехинбону Фарҳоднинг ҳавоий нафсдан пок ва маъсулмигига ишонч ҳосил қилган-дан кейин унга шундай баҳо беради: “Ма-лақдур келган инсон суратида, малакваш-лик мубарҳан ҳайъатида”. Ширин эса Фарҳоднинг бошидан бир табоқ гавҳар сочиб, унинг меҳнатини муносиб тақдир-лайди. Шу маънода ошқик-машуқ учрашу-ви, Фарҳод, яъни дард Ширин, яъни ҳўсн билан ўзаро дуч келиши туфайли бу ик-киннинг ҳосиласидан ишқ юз очади. Ёр юзига пок назар билан қарай олишга ўзида қувват ҳосил этган ошқик учун ҳўсн мажозий ишқ ўтини авж олдириш воси-таси бўлишдан ташқари, унинг руҳини тоблаб, чиниктиришга хизмат қилади. Мажозий ишқ қалб ва руҳни ҳақиқий ишққа тайёрлашининг ўзига хос жараёни, унинг омилли эса дард ва ҳўсн эканини унутмас-лик керак. Дард шу ҳўсн таъсирида да-нақдек ўз бағрида этган ишқ чечагини на-моён этади. Шундан биламизки, мажозий ишқ авом ишқи билан ҳақиқий ишқ ўрта-сидаги ўзгача хос қатлам, тақдирни азал мажозий ишқ йўлини тутган ошқик аҳлига синов ва имтиҳонларни ҳозирлаган. Қайси ошқик бу босқичдан эсон-омон ўта олса, мажозий ишқ ҳоси-ласи ва самараси сифатида ҳақиқий

ишқнинг завқ ва лаззатига етишади. Фар-ҳоднинг ариқ қазиб ишларини туғатиб, тошқовузу бўйида Ширинга атаб қаср қури-ши, у ерда уюштирилган зиёфатда Ши-рин тутган қаҳдадан маст бўлиш тасвир-лари мажозий ишқ завқини туйиши, ви-сол дамлари сарҳўшлиги, ёрга етиш қўвон-чи ва файзидан баҳра олиши рамзий маъ-но касб этади. Дарвоқе, қасрдаги базмда Мехинбону, Фарҳод ва Ширин ичган май ва шаробини оддий ичимликдан фарқлаш керак. Тасаввуф истилоҳида май ва ша-роб маънавий қувват, илоҳий сир-асор-дан воқиф бўлиш ва унинг завқ-шавақ каби бир қанча рамзий маънога эга. Бироқ ма-жозий ишқ шаробиде завқ ва лаззат ма-жуд бўлса-да, аммо унинг ўткинчи ва му-ваққат эканига дostonда шундай изоҳ бе-рилган:

**Икки ҳол ул май ичра ҳўсилад эрди,
Ким ҳам ҳўйвон сўйи, ҳам қотил эрди.
Ҳаёт одамзотта ҳар қанча лаззат ва сар-ҳўшлик ато этмасин, унинг ниҳояси аччиқ экани ҳақиқат. Теракор мулоҳаза юритсак, мажозий ишқ одамзотта тириклик ва ўлим майини тоттиради. Навоий бу иқисдининг ҳўсиласи ўзликдан воз кечиш ва унинг гамидан қутулиш ташвишини кечиб экани-ни билдирган ҳолда, ўз қаҳрамони Фарҳод эришган даражани шундай тасвирлайди:**

**Вужуд нақин кўнглидин йўюлди,
Кўнгли нақин вужуддин кутулди.
Қилиб ўзни халос ўзлук гамидин,
Не ўзлук, балки йўқлук оламидин.**

Фарҳод бутун ҳаёти давомида синов-вотинихон, машаққат ва азоб-уқубатлар эва-зига мажозий ишқ чечаги таратган муат-тар бўйдан баҳра олди. Аммо бу ишқ чеча-ги ҳақиқат қўёши қаршида сўлишига ва ифориини бой беришга маҳҳум. Фарҳод ва Ширин етишган висол фироқ ва ҳажрга ўрин бўшатиб бериши даркор. Фарҳод ва Ширинни мажозий ишқ завқ ва лаззати маънан ва руҳан сарҳўш айлаш баробари-да, ҳар иккисини ишқ ўтида тоблади, тар-биялади ва ҳақиқий ишқ олами сари йўл олишга ҳозирлади. Мажозий ишқнинг ҳақиқий ишққа ўрин бўшатиб бериши алоҳида босқич ва жараён эканини дostonнинг кейинги бобларида кўриш мумкин.

Бобомурод ЭРАЛИ, тадқиқотчи

Таниқли ёзувчи Тоғай Мурод насрида сўз сўйлайди, куйлайди, тасвирлайди. Адиб санъатлараро уйғунлик-ни теран ҳис этиб, дунёни, борлиқни бастакор, рас-сом, меъмор нигоҳи-ла идроклайди. Асарлари замири-даги мусиқийлик, кўламдорлик муаллиф тафаккур ва тасаввур оламини яхлит гавдалантиради. У ҳар бир воқеа-ҳодиса, ҳолатни теран ва образли тасвирлашга аҳамият берди: “Табиатни тўлғоқ тутди. Атиргуллар атриёт ақитди” (“Ойдинда юрган одамлар”).

ҚАЛБ БАСТАКОРИ

Бир хил товушлар такрори – аллитерация, ассонансга асос-ланган жумлаларда оҳангдор-лик, мантқиқийлик кучли. Маъ-лузми, табиат тўҳфаси – Наврўз азалий ва қадрли аънаналар-дан. Адиб табиатнинг тўлғоқ, дард билан янги кун, йилни ин-сонларга ҳада қилишини шун-дай бадий кашф этади. Атир-гулнинг муаттар бўй таратиши, қисмдан бутун яралиши, ҳўшбўй ифориинг тўғу қувват-ларига таъсири матнининг маз-мун қатламини бойитган.

Тоғай Мурод киссаларида замон ва макон таркибий яхлит-лиқни юзга келтирган. Хусу-сан, тонг ёруғлик, нурафшонлик рамзи сифатида “субҳи содиқ”, “сахар махали”, “тонг сахар” тарзда кўп қўлланган: “Субҳи содиқ маҳалдан саррин-сарин саболар эсди” (“Ойдинда юр-ган одамлар”).

Реал, жонли манзара сезим-ларга эпкинлик баҳш этади. Му-саффолик қалбга сурур, ўзгача кайфият улашиб, оний лаҳза-ларни муҳраб боради. “с” то-вушининг такрорланиб келиши таъсирчан оҳанг ва жарангдор-лиқни таъминлайди.

Инсон яралибдики, сув, ҳаво, ёр, ўт каби энг зарур ҳаётий ун-сурлар унга тўҳфа этилган. Адиб инсон ва табиат мувозанатини асрашдай долзарб муаммони қаламга оларкан, одамзот ва на-бототнинг бир тану жон экани-ни бадий талқин қилади. Бўри полвон, Зиёдулла кал, Қоплон каби қаҳрамонлар табиат фар-занди. Улар ер, сувни эъзозлай-дилар, сирдош тутинадилар.

Бўри полвон кўш ҳайдаб, ерни меҳр билан парваришлайди. Бобгон Қоплон она-замин тўҳфа этган неъматларга шўқрона ай-тади. Деҳқонқул эса ер, тўпрок-ни онадай қадрлайб, у билан дардлашади. Адибнинг поэтик маҳорати илк бор дала образи-ни яратганда, яъни далани пей-заждан образ даражасига кўтарганида кўринади: “Далала-рини мудраб-мудраб олди. Дала кўнгли нозик бўлади – вақт-бе-вақт оралай берса, кўнглига ола-ди” (“Ойдинда юрган одамлар”).

Жонлантириш воситасида инсонга хос сезимлар ҳис эти-лади. Кенг, бевон дала тасви-ридаги контраст, маъно нозик-ликлари эътиборни тартади. Она тўпрокқа эҳтиром далиллаб қўрсатилади.

Киссаларда сувнинг тиник, зилоллий беғубор инсоний тўй-гуларга уйғун тарзда ифодалан-ган. Қоплон билан Оймомо илк бор булук бўйида учрашади ва шу ҳодиса сабаб тақдирлар ту-ташади. Маълум муқддат айрил-ганлариде ҳам Қоплон булук бўйига келиб кўмсаб, эслаш қўшигини куйлайди. Бу макон тасвирига маълум гоъвий-бади-ий вазифа юклагани воқеалар ривожиде кўзга ташланади. Сув шаффоқлиги дилдаги ғўборлар-ни ювади, вужудга роҳат, осуда-лик бағишлайди. Шу ўринда ки-тобхон адиқ Отабек ва Қумуш-нинг ериқ бўйидаги сирли

учрашуви келади. Бу ҳолат улар қисматида ҳам туб бурилиш ясайди — сув детали муҳаббат талқинида муҳим аҳамият касб этади. Тиниқлик, поклик рамзи бўлмиш сув инсоний тўйгулар билан ҳамоҳанглиги фалсафий-эстетик жиҳатдан далилланади.

Тоғай Мурод киссаларида Момоқиз, Момосулув, Оймомо исмли бадий образлар билан танишамиз. Қизиқ, исмлар за-мирида қандай маъно муҳаж-сам? Маълумки, Момо Ҳавво одам наслининг онаси. Она ден-ган мўътабар зот қадим-қадимдан бунён муқаддасдир. Кизалоқларга исм танланар экан, инсон яралиши, тугилиши, камол топишига ишо-ра этилади. Момо Ҳавво насли-нинг ориятли, диёнати, меҳри авлодлари бу номга ворис-ликларидан фарҳандалар. Шу боис, адиб аёллар фитратини, латофатини рангин бўёқларда ёрқин тасвирлайди. Хусусан, Оймомо руҳияти ифодасида фалсафий мушоҳаданинг теран-лиғи кўзатилади. Адиб турли ке-чинмаларни ўз дунёқараш, эс-тетик идеали орқали синтез қилиб, бетакор образ яратди. Оймомо тирноққа зор бўлиб, фарзанд илжинди сўнгги дам-гача умидвор ўтади. Оналикни орзу қилган аёл алла айтар экан, дили тубидеги дардлар сирдан намён бўлади:

XX аср ўзбек адабиёти

“Алада Шеробод даштлари-дай анқиллаб ётмиш кўнгли но-ласи бўлди.

Кўнгли дарди бўлди, армо-ни бўлди.

Кўнгли фожиаси бўлди!” (“Ойдинда юрган одамлар”).

Муаллиф алла воситасида аёл қисматига ишора қилади. Кўнгли ноласи дашт мисоли бе-нонадий қадрлайб, у билан сирдан отилиб қияпти. Нола, армон – тасвирнинг авж нукта-си, маъно қучайган, дил торла-рининг таранглашган ҳазин ин-тиҳоси.

Аёл суюкли ёрини оталик са-одатига мушарраф этолмагани-дан ўзини айбдор ҳисоблаб ке-ди” (“Ойдинда юрган одамлар”).

Муаллиф алла воситасида аёл қисматига ишора қилади. Кўнгли ноласи дашт мисоли бе-нонадий қадрлайб, у билан сирдан отилиб қияпти. Нола, армон – тасвирнинг авж нукта-си, маъно қучайган, дил торла-рининг таранглашган ҳазин ин-тиҳоси.

Аёл суюкли ёрини оталик са-одатига мушарраф этолмагани-дан ўзини айбдор ҳисоблаб ке-ди” (“Ойдинда юрган одамлар”).

Муаллиф алла воситасида аёл қисматига ишора қилади. Кўнгли ноласи дашт мисоли бе-нонадий қадрлайб, у билан сирдан отилиб қияпти. Нола, армон – тасвирнинг авж нукта-си, маъно қучайган, дил торла-рининг таранглашган ҳазин ин-тиҳоси.

Адиб бу учрашуви гўё саҳнага кўчиради. Инсон руҳиятида кечмиш ҳиссиётларга нигоҳ ташлашда кўз тасвиридан ўринли фойдаланади. Имонли, хокисор, сабрли қаҳрамонлар ой ёдусида нури манзилларга ошқа-веради.

Тоғай Мурод миллати-нигизга хос ўзлик, ғурур,

Умида РАСУЛОВА, ЎЗМУ доценти

солида танти, мард, ғурури баланд ўзбек гавдаланади. Зо-тан, уларнинг мақсад-муддоси ўзи ва элининг шаъни, орини асраш.

Ривоят, афсоналар халқ до-нишмандлиги маҳсули. Улар за-мирида эзгулик, олижаноблик муқимлашади. Умуминсоний фақилатлар талқинида асарлар таркибига ривоятлар сингди-рилиши тағамнони, тағатлам-ни кучайтиради. Тоғай Мурод илк киссалари таркибига риво-ятларни киритиб, мазмун-моҳи-ятни бойитган. “Ойдинда юрган одамлар” киссасида санъат, та-риқ, фалсафа, эътиқод уйғунли-ғи воқеалар занжирини мустаҳ-камлаган. Тўй маросими, келин салом, ҳайит байрами тасвири воситасида бағричеглик, ода-монхулик, саховатпешалик улуғ-ланади. Наврўз, сумалак қаҳади ривоятлар халқ урф-одатлари, маданияти тарихини кўз ўнгимизда гавдалантиради. Лайлатул қадр, Рамазон билан боғлиқ ривоятларда имон, диёнат, қаноат тушунчалари теран таҳлил қилинади. Сўфи Оллоёр, Ҳизр, Вахшимор, Қорабулоқ афсоналар сирли ҳодисаларга оидликни кирита-ди. Тасвирдаги оригиналлик, гоъвий-эстетик таъсирчанлик китобхонга завқ ва маънавий қониқчи ҳиссини бағишлайди.

Тоғай Мурод адабиёт май-донига ёниб кирди. Ўткир эҳ-ни, нозик диди, маънавий-аҳ-лоқий қарашли, бадийий-эс-тетик принциплари яратган қаҳрамонлари фитратиде ўз тажассумини топди, пирова-ридада ўзбек насрини поэзияга яқинлаштирди. Сиқик жумлалар қатига кенг маънони сингдира олган ихлоқдор зарғарона уқув билан халқ озаки ижодиға хос сеҳрли оҳанг ва жозибали талқинлари замонавий прозага уйғунлаштиради. Ушхоҳанглик, ёрқин бўёқдорлик, фалсафий те-ранлик Тоғай Муроднинг бади-ий оламига поэтик ёндашувининг ёрқин далилидир. Адиб ҳаёт бўлганида олтимш беш баҳорин қаршилар эди. Асарла-ри китобхонлар қалби-дан жой олган экан, демак, Тоғай Мурод долудзи порлайверади.

Тоғай Мурод миллати-нигизга хос ўзлик, ғурур,

Тоғай Мурод миллати-нигизга хос ўзлик, ғурур,

Умида РАСУЛОВА, ЎЗМУ доценти

АХМАТОВА ЛУТФИЙДАН ТАРЖИМА ҚИЛГАНМИ?

Иккинчи ҳаёт уруши йиллари Ўзбекистонга эвакуация қилинган рус ва бошқа миллат ёзувчилари маҳаллий ҳамкасблари билан яқин ижодий ало-қада бўлишган. Жумладан, бадий таржима соҳасида ҳам. Ўзбек тилига рус ва бошқа миллий адабиётлар намуналари таржима қилиниши бароба-рида ўзбек адибларининг асарлари ҳам рус тилига ўтирилган.

Ўзбекистонда 1941 йил 9 ноябрдан 1944 йил 13 майгача истиқомат қилган машҳур шоира Анна Ахматова ҳам бу жараёндан чет-да турмаган. Чунончи, у Лутфий асарлари таржимаси билан шуғуллангани ҳақида маъ-лумотлар бор. Аммо шоиранинг чоп этилган таржима асарлари орасида ўзбек поэзияси-дан намуналар учрамайди. Ваҳоланки, Лу-тфий ижодидан таржима қилётгани ҳақида шоиранинг ўзи ёзган. Унинг “Яна бир лирик чекиниш” номли шеърида куйидаги мисра-ларни ўқиймиз: “А мне переводить Лутфи // Под огнедышащим закатом”.

Анна Ахматова билан узбек йиллар ёнма-ён бўлган таниқли рус адибаси Лидия Чу-ковскаянинг “Записки об Анне Ахматовой” номли китобида ҳам шоиранинг Лутфий асарларидан таржималар устиде ишлагани икки бор қайд этилган. Ушбу маълумотлар-га таяниб Лутфийдан қилинган таржималар нега чоп этилмаганига борасида таҳминий ҳулосага келиш мумкин.

Л.Чуковскаянинг китобида “19.12.41.” са-наси остидаги ёзувда Лутфийдан таржима-си қовшувлаётгани учун Анна Ахматова изти-роб чекаётгани ҳақида сўз юритилади. Шо-ира умуман таржимани удаллай олмасли-гини эътироф этиш билан бирга, машҳур шо-

ирлар мисолида шеърий таржима аслида бесамар уриниш эканлиги ҳақида гапира-ди: “Пушкин ҳам таржима қилолмасди — кўпинча бошлагани қолиб кетарди ёки би-ринчи сатрдан кейинқ таржима ўзининг асарига айланиб кетарди. Манделштам ҳам таржима қилолмасди... Мен таржималарга ишонмайман. Зарур бўлса, одамлар чет ти-ларини ўрганиб, керакли асарларни аслиятда ўқишаверсин... Мана, Пастернак Верленни таржима қилди, натижа — на Верлен эмас, на Пастернак” (Л.Чуковская. “Записки об Анне Ахматовой”. 1-жилд, 345-бет).

Иккинчи битик (13.09.42), айниқса, диққат-га сазовор: “Олдинги гал ёзиб қўйишни уну-тибман: биз у билан (Ахматова билан — К.Н.) Беньяшникига бораётганимизда, Дўрмонда ўзбек тилини ўрганиш билан шуғулланиб, Лутфийни аслиятда ўқий бошлагани ва ҳатто ундан “Охирги қадаҳ сўзи” учун эпиграф тан-лаб қўйганини айтганид...” жом ҳақида нима-дир деганди. Лекин нима дегани ёдимда қол-мабди” (470-бет).

“Олдинги гал” Беньяшникига боришгани 1942 йил 9 сентябр санасига оид гап; яъни битиклар муаллифи уч кундан кейин эслаб қолиб, муҳимлигини ҳисобга олган ҳолда кеч бўлса ҳам бу гапни 13-сентябрда ёзиб қўйган.

А.Ахматова Ўзбекистон ёзувчилар уюш-масининг Дўрмон сихатгоҳида 1942 йил август ойда дам олган, аникроғи, доволанган. Эътибор берсак, Чуковская битикларидаги Лутфийдан таржимага оид икки хитира ора-сидаги вақт тўққиз ойни ташкил этади. Ах-матованинг бу ҳақдаги шеъри эса 1943 йил,

Таржима — юксак санъат

Демак, май-июн ойларида ёзилган. Де-мак, Лутфий асарлари таржимаси устидаги иш бир ярим йил давом этган. Аммо бундан келиб чиқishi мумкин бўлган асосий ҳулоса иккита: биринчиси, ўз ижодий принципа-рига содиқ шоира аслиятдан таржима қилиш ниятида ўзбек мумтоз адабиёти тилини ўр-ганишга киришган; иккинчиси ва энг муҳими, нозиктаб, ўз ижодиға ўта талабчан рус шо-ираси Лутфий шеъриятида ўзининг асари-га, XX аср рус шеъриятига мос, ҳамоҳанг мисралар топган. Шунинг ҳам таъкидлаб ўтиш лозимки, қисқа муқддатда А.Ахматова ўзбек мумтоз адабиёти тилини ўрганиб олиши амри маҳол эди. Шундай бўлса-да, эзгу ни-ятини амалга ошириш учун дадил ҳаракат қилгани таҳсинга лойиқ. Ваҳоланки, шоира ўша пайтда жиддий хасталикка чалинган ва узоқ вақт доволанишига тўғри келган. Ўша ҳолатда ҳам Лутфий асарларини аслиятда ўрганишга киришган, таржима санъатиға масъулият билан қараган.

Шоира “Охирги қадаҳ сўзи” шеърини аслида 1934 йилда ёзган бўлса-да, 40-йил-ларда ҳам асарига қайта-қайта ишлов берган ва бу шеър “Разъры” номли туркумга киритилган.

Л.Чуковскаянинг китобида ўша йиллари Тошкентда истиқомат қилган поляк офице-ри, бўлғуси ёзувчи Юзеф Чапский эсдалди-ларидан бир парча келтирилади. Бундан Чапский Ахматова билан учрашгани ва ўша ерда ҳозир бўлган бир неча рус зиёлила-рига таниқли поляк шоирлари шеърлари-дан ўқиб бергани

Дилором ИСМОИЛОВА

ҲИНАБ-ҲИНАБ ОҚДИ СУВЛАР

УРГУТ — САМАРҚАНД

Кўёни юзимга тушган Самарқанд,
Меҳрини қалбимга солган Ургутим.
Сизлар мени жуда соғинтирдингиз,
Соғинчим кўзимда турбди лим-лим.

Мана, яқинлашдик Чўнонотага,
Бардошим бўлди минг тилим-тилим.
Самарқанд ёзувин кўрган чоғимда,
Каттариб кетгандай бўлар юрагим.

Бир кун катта шоир бўлиш ишқиди,
Кетаётган чоғим азим Тошкентга.
Баладда туришни майда гаплардан,
Мана шу тоғларим ўргатди менга.

Дунёда энг катта яхшилик — дийдор.
Меҳрга суяниб эл қаддини тиклар.
Яхшилик қилиши бир-биримизга,
Менга ўргатган ҳам шу ургутликлар.

Ургут, Самарқандим, юрагимга сен
Шеърларни боғулар каби эккансан.
Бутун ўйлаб кўрсан Дилоромингни,
Ўзинг катта қилиб қўйган эккансан.

ФАХРИЯ

Қўлларни қалогим заҳматкаш элим,
Қалби дарё элим, қалби дашт элим.
Кимсан, қайси юртдан деманг,
Юракдан бошланган Ватанга йўлим.

Истиқлол нур сочди менинг бошимга.
Шамол кум сочмайди энди ошдим.
Қаддимни чинордек кўтариб олдим,
Озодлик ёш қўшди келиб ёшимга.

Сочимда мажнунтоқ хаёли қолган,
Ой рашқдан юзини чимчилаб олган.

Меҳмон бўлиб борсам омон бўлгин, деб
Момолар бошимга рўмолин солган.

Шундан бошим омон, кўксим тоғ эрур,
Кўзим оташдан бағритош эрир.
Кўксимда гурурлар тўлиб боряпти,
Ўзбекман, деган сўз кўп виқор эрур.

Отамнинг кўзига тушган нур бўлдим,
Ўзбекистон бўлдим, тавҳар, дур бўлдим.
Энди мендан кимсан, дея сўраманг,
Мен ҳам улуг бўлдим, мен ҳам ҳур бўлдим.

БАҲОР

Гул сочди атрофга гулолим баҳор,
Кўёш осмон қизинг кўнглини олди.
Юрагимда муздек қотган дардларим,
Баҳор келгач билмам қайта йўқолди.

Ҳинаб-ҳинаб оқди сойларда сувлар,
Ҳилаб-ҳилаб кетди ненидир аёз.
Тошлари кўринган ариқчаларга
Оёғимни қўйсам бунчалар саёз.

Борлиқ парилардек ёрқин либосда,
Боеда кушлар бошлаб юборган ёр-ёр.
Кўёшни тож каби бошига кийиб
Юртимизга келди фаршга баҳор.

ЖОНИМДЕК АСРАГИН

Ватан, тўёнанга не берсам арзир,
Сеп десам дил яйрар, юрагим гуллар.
Бир пок ниҳол бўлмай, Истиқлолнинг
Фарзандлар устидим, имони бутун.

Дуторни бўлбуддек сайратар қизим,
Одам бўлмаган, деб ўқийди ўғлим.
Уларнинг кўзига қараб қувондим,
Сенга муҳаббати кўксимда лим-лим.

Ёзган яхши, ёмон шеъримдан бўлак
Ватан, тагин нима беролум сенга.
Мен сени саваман, дейишим учун
Худойим, бир ширин тил берди менга.

Дунё турғунча тургин, илоийм,
То ҳаёт бор экан, яшнагай дунё.
Сўрасанг бераман, деган ваъдан бор,
Ватаним жонимдай асрагин, худо.

ЭРКАЛАШ

Ҳўппа-ҳўппа ҳўппалак
Қошчалари камалак.
Кўтарсам қўлга олиб,
Кўнгандайин капалак.
Ҳўппа-ҳўппа ҳўппалак
Коккиллари жингалак.
Шугинага гул сочсин
Бутун атроф, теварак.
Қани тойчоқ, ҳўппалаб,
Юра кетсин ҳақалаб.
Ризқай бўлиб эргасин
Ширин қулача думалаб.
Ҳўппа-ҳўппа ҳўппалаб,
Қўй-эчкисин саваалаб,
Ўғиз сутин қўппалаб,
Ичиб кўйсин ҳўппалаб.
Қани тойчоқ, ҳўппалаб.

ОЛОВИДДИННИНГ САРГУЗАШТИ

Оловиддин истироҳат боғидан
Ўтиб бораётган маҳали улкан эман
Тағида ётган эски чироқни кўриб
Қолди.

Болакай чироқни олиб, унинг на-
қшларини томоша қилган бўлди.
Сўнг, анча хира торган жойини ях-
широқ кўриш учун қағида артди.
Бирдан чироқ ичи ғалаёнга келди,
тутун ва олов тили кўринди. Кўрқиб
кетган Оловиддин жон ҳўлатда уни
отиб юборди.

Чироқ ичидан қуоқ тутунга қўши-
либ кекса жин чиқди. У узун қўлларни
нўксига қўйиб таъзим қилди:

— Амрингга мунтазиман, Оловид-
дин ҳўжам!

Бу кутимлаган ҳодисадан Оловид-
дин анграйиб қолди:

— Ие, эски чироқ ичида жин яша-
ши рост экан-да!

— Рост, ҳўжам, рост.
Оловиддин ўзига келди, қувониб
ҳам кетди:

— Ҳў-ҳў, зўр-ку! Демак энди сен ме-
нинг ҳамма айтганимни қиласанми?
Жин таъзим қилди:

— Буор, ҳўжам.
Оловиддин ўйланиб турди-турди,
сўнг амр қилди:

— Интернет-кафеда бўлиб қолиш-
ни истайман!

Жин олдига тушиб, йўл бошлади:
— Кетдик, ҳўжам.

Чироқни қўлга олган Оловиддин
беҳтиёр жинга эргашаркан, фармо-
нига аниқлик киритди:

— Лекин мен у ерда
тез пайдо бўлиб
қолишни истайман.

— Унда югурдик,
ҳўжам.

Жин чопиб кета бошлади. Оловид-
дин лўкиллаб унинг ортидан бироз
югурди, кейин чарчади шекилли,
тўхтади.

— Э, бўлди-ей!.. Менга қара, жин,
сенга бошқа буйруғим бор. Бугун учта
“икки” олдим...

— Тўртта, — аниқлик киритди жин

Оловиддин эътироз билдирди:

— Тўртинчисини кундаликка
қўйдирмадим-ку.

Аммо жин бўш келмади:

— Лекин журналда турибди.
Оловиддин қўл силтади:

— Хуллас, бугунги, кечаги, умуман
ўқиш бошланганидан бери олган
ҳамма-ҳамма “икки”ларимни “беш”га
айлантирасан. Кейин шундай қилки,
бундан кейин ҳамма устозларим мен-
га фақат “беш” қўйсин. Фақат “беш”!

Жин иягини тутамлаганча узо-оқ
ўйланиб қолди. Оловиддин бу сафар
ростакамга хайрон қолди:

— Нега ўйланасан? Бу сенга арзи-
маган иш бўлса керак.

— Арзимаган иш эмас, — тўнғил-
лади жин. — Ҳаммаёқ рейтинг
бўлса...

— Баҳона қилма, жин. Мен ахир
сени неча йиллик тутқунликдан озод
қилган ҳўжангман-ку! Бўлмаса ётган
бўлардинг ҳалиям чироқнинг ичида.

Жин аниқ жавобдан ўзини олиб
қочди:

— Сал торлигини айтмаса, унчалик
ёмон эмас, у ердаям яшаса бўлади,
ҳўжам...

Шангил ҳақоялар

Кўйди. Чироқ ичидан унинг гумбурла-
ган овози келди:

— Мен шу ерда яна бироз ёта ту-
рай, ҳўжам. Бирон аълочироқ бола
учраб қолар.

Оловиддин йўғлағудай аҳволга
тушди:

— Бу нима деганинг? Ваъданг
қани? Ҳамма айтганингни қиламан
дединг-ку.

Жин, ноилоҳлигини билдирган-
дай, бу гал шивирлаб садо берди:

— Ваъданнинг рейтинг билан тес-
та алоқаси йўқ эди, ҳўжам.

Болакайнинг ҳафсаласи пир бўлди:
— Уф-ф... Шўям жин бўлдим!

Оловиддин жаҳл билан чироқни
улоқтириб юборди-да, бошини эгач-
ча йўлида давом этди...

“БўЛИШИ МУМКИН ЭМАС!”

5-синф ўқувчилари жисмоний тар-
бия дарсида юз метрга югуриш си-
новидан ўтадиган бўлишди. Мама-
соли ака болаларни стадионга олиб
чиқди.

“Старт” деб ёзилган чизиққа
тўрт ўқувчи қўйилди. Уларнинг
орасида синф чопағони Носир ҳам
бор эди.

Қолган болалар билан “Финиш”
деб ёзилган чизиқ ёнида турган Мама-
соли ака секундомер тутган қўлини
юқорига кўтариб, пастрга туширди ва
қичқирди:

— Марш!
Тўрт ўқувчи бирдан чопиб кетиш-
ди. Носир зувиллаб учиб келиб, фи-
ниш чизиғидан биринчи бўлиб ўтди.

— 7 сония! — деб юборди секундо-
мерга қараган Мама-
соли ака хайрон бўлиб.

Болалар чувилла-
шиб Носирни олқишлашди:

— Қойил!.. Узиям мингта қўйиб уч-
динг-а!..

— Топширдимми, устоз? — деб
сўради Носир ҳарсиллаб.

— Бўлиши мумкин эмас! — деди
ҳамон кўрсаткичдан кўз узмаётган
Мамасоли ака баттар ажабланиб —
Ахир бу жаҳон рекордидан ҳам юқори-
ку! — Ҳўтучи вақт ўлчагичини би-
ркили силкитиб кўрди. — Бузилганга
ўшайди. Қани, шу гуруҳ яна бир мар-
та югуриб кўрсин-чи.

Тўрт ўқувчи финиш чизиғига бо-
ришди. Яна старт берилди ва Носир
яна зувиллаб келиб финиш чизиғи-
ни биринчи бўлиб кесиб ўтди.

Мурабий баттар хайрон бўлиб,
кўзларини пирпиратди:

— Ё тавба! Олти ярим сония! Бўли-
ши мумкин эмас! Бу ахир... бу ахир...

— Топширдимми, устоз? — деб яна
сўради Носир ҳарсиллаб келиб.

Мамасоли ака шўхбўланиб юз метр-
лик масофага қаради:

— Шу сал камроқки дейман-да, сак-
сон-тўқсон... йўқ, нари борса етмиш
десақ, ҳм-м, олти ярим сонияни уч-
дан бирга оширсак... йўқ, барибир
бўлиши мумкин эмас!

Мамасоли ака Носирга қаради:

— Бу нима деган гап, а, Абиров?!
Ахир ким ҳам ишонарди бунга? Мен-
га қўшиб ёзгансан дейишади. Буна-
қаси бўлиши мумкин эмас, дейиша-
ди, тамом-вассалом...

Носир ҳам хайрон:

— Нима қилай, устоз?
Мамасоли ака ўйланиб қолди, чак-
касини қашиди, ахйири бир қарорга
келди:

— Менга қара, Абиров, югурсанг
ҳамма қатори югур. Тушундингми?
Ортиқча ғалванинг нима кераги бор?

САМО ЭЛЧИСИ

Кўкда сузиб юрган ўзга сайёралик
ларнинг учар ликопчаси шиддат бил-
лан учиб келиб шаҳар ҳовлилардан
бирига қўнди.

Ликопчадан тушган ўзга сайёралик
атрофга алангалаб ва қўлидаги пулт
тугмачасини босиб, учар ликопчаси-
ни кўринмас ҳолга келтирганидан
сўнг аста қадам ташлаб, хоналардан
бирига кирди.

Хонада эса бизнинг қаҳрамонимиз,
12 ёшлардаги Абдурайим полвон душ-
манлар билан аёвсиз жанг олиб бор-
моқда эди. Компьютерда, албатта.

Ўзга сайёралик оҳиста йўталди,
аммо Абдурайим эшитмади. Ўзга
сайёралик яна бир неча бор
йўталди, бироқ ўйинга жон-дили
билан берилиб кетган, гоҳ-гоҳ “Теп!..
Ўт оч!.. Автоматми бу, ҳассамми?..
Чапта от, чапта!.. Сотқинни полта!..
Э-э-э!..” деб бўкириб қўяётган воле-
нимиз уни яна эшитмади.

Ўзга сайёралик сузиб бориб Абду-
райимнинг енгидан аста тортиди. Аб-
дурайим экрандан кўз узмасдан уни
силтаб ташлади:

— Халақит берма!
Ўзга сайёралик яна одоб билан
йўталди ва лабларини қимирлатмас-
дан садо берди:

— Эътиборингиз учун, ёш дўстим,
камина сизлар Катта Қисқичбақа
деб атайдиган туйнук ўрамидаги
Муштарий буржининг 1019-юлдузидан
ёруғлик
тезлигида учиб келиб...

Абдурайим ҳаҳл билан компьютер-
нинг устига мушт туширди. Бундай
зарбани кутмаган ўзга сайёралик бук-
чайиб қолди, аммо бир амаллаб га-
пида давом этди:

— Умумкинот микёсидаги тамад-
дунларнинг бундай бемисл аҳамият-
га эга учрашуви шарафига эришга-
нингиз...

Жаҳли чиққан Абдурайим компь-
ютерни “тарс-турс” ура кетди. Кет-
ма-кет зарбалардан икки букилиб
қолган ўзга сайёралик бир амаллаб
гапини тугатмоқчи бўлди, аммо эп-
лай олмади. Бунинг ўрнига жон ал-
позда компьютердан отилиб чиқди.

Экранда яна жангари ўйин давом
этди. Мамнун бўлган Абдурайим жой-
ига ўтирди ва жон-жаҳди билан клави-
атура тугмачаларини босишга тушди.

Ўзга сайёралик бир муддат Абду-
райимга афсусланиб қараб қолди,
сўнг “лип” этиб ҳовлига чиқди-да,
қўлидаги пулт тугмачасини босди.
Учар ликопча пайдо бўлди.

Шу пайт Абдурайим ўтирган хона-
дан ҳайқириб эшитилди:

— Ура-а-а! Енгдим! Учинчи босқич-
га ўтдим!

Ўзга сайёралик телбаларча ирг-
ишлаб сакраётган Абдурайимга
қаради, бош чайкаб қўйди ва яна бир
бор “лип” этиб учар ликопчасига чи-
қиб олди.

Учар ликопча шиддат билан юқори-
га сузди, ҳовли устида хайрлашган-
дай бир айланди, сўнг бесас самога
кўтарилиб, иссиз гойиб бўлди.

Оламшумул воқеадан беҳабар, бор-
йўқ мақсади кейинги босқичга чиқиб
олиш бўлган бизнинг Абдурайим эса
хонада ҳамон компьютерда жон-жаҳ-
ди билан жангари ўйин уйнарди...

Абдуқоюм йўлдошев

Барибир ҳеч ким ишонмагандан кей-
ин... Ҳўпми?
— Ҳўп, устоз.
— Бу бошқа гап. Қани, болалар, яна
бир марта.

Тўрт ўқувчи яна старт чизиғига
бориб туришди. Старт берилди.
Бамисоли учиб келаётган Носир
ярим йўлда тўхтаб, шериклари ўзи-
дан ўтиб кетишини, дерили финиш-
га етиб олишини кўтиб турди. Кей-
ин чопиб бориб, барибир биринчи
ўринни олди.

Мамасоли ака секундомерга қараб
мамнун бўлди:

— 14 сония! Бу бошқа гап. Ана энди
ўшайди. Бўлар экан-ку! Қандай?
— Топширдимми, устоз?
— Топширдинг, Абиров, топшир-
динг. Маладес! Баҳойинг “4”.

Носир эътироз билдиришга уринди:
— Устоз, мен синфнинг энг чопағо-
ниман...

Мамасоли ака унинг гапини бўлди:
— Бор, халақит берма, бўлмаса
“икки” қўяман.

Носир елкасини қисиб қўйганча
нари кетди. Мамнун Мамасоли ака
болаларга қаради:

— Қани, энди кимнинг навбати?..

ларнинг бундай бемисл аҳамиятга
эга учрашуви шарафига эришган-
нингиз сизга муборақ бўлсин, эй
ёш дўстим!

“От!.. Портлат!.. Янч!..” деб тинмай
бақириб турган Абдурайим экрандан
кўз узмай, жаҳл билан қўл силтади:

— Бор-э!
Хайрон бўлган ўзга сайёралик так-
рорлади:

— Камина сизлар Катта Қисқичбақа
деб атайдиган туйнук ўрамидаги
Муштарий буржининг...

Абдурайим полвон яна компьют-
ердан кўз узмай қўл силтади:

— Халақит берма, дедим-ку! Қис-
қичбақам, чиқиб турипти ўзи!

Ўзга сайёралик бир зум ўйланиб
қолди, кейин жилмайиб қўйди ва
“лип” этиб компьютер ичига кириб
олди.

Компьютер экранни бир липиллаб
ўчди ва экранда ўзга сайёралик пай-
до бўлди.

Абдурайим отилиб ўрнидан туриб
кетди:

— Эҳ! Бу нимаси тагин!
Ўзга сайёралик:

— Эътиборингиз учун, ёш дўстим...
— дея ўз гапини бошидан бошлади.

Абдурайим жаҳл билан клавиатура
тугмачаларини бирин-кетин босаве-
рди. Аммо ҳамон гапирётган ўзга сай-
ёралик экрандан ўчмади.

— ...камина сизлар Катта Қисқич-
бақа деб атайдиган...

Жон-пони чиқиб кетган Абдурай-
им жаҳл билан компьютернинг уёқ-
бўёғига теғди, қимирлатиб ҳам
кўрди. Аммо экрандан йўқолмаган
ўзга сайёралик гапираве-
рди:

— ...туйнук ўрамидаги Муштарий
буржининг 1019-юлдузидан ёруғлик
тезлигида учиб келиб...

Абдурайим жаҳл билан компьютер-
нинг устига мушт туширди. Бундай
зарбани кутмаган ўзга сайёралик бук-
чайиб қолди, аммо бир амаллаб га-
пида давом этди:

— Умумкинот микёсидаги тамад-
дунларнинг бундай бемисл аҳамият-
га эга учрашуви шарафига эришган-
нингиз...

Жаҳли чиққан Абдурайим компь-
ютерни “тарс-турс” ура кетди. Кет-
ма-кет зарбалардан икки букилиб
қолган ўзга сайёралик бир амаллаб
гапини тугатмоқчи бўлди, аммо эп-
лай олмади. Бунинг ўрнига жон ал-
позда компьютердан отилиб чиқди.

Экранда яна жангари ўйин давом
этди. Мамнун бўлган Абдурайим жой-
ига ўтирди ва жон-жаҳди билан клави-
атура тугмачаларини босишга тушди.

Ўзга сайёралик бир муддат Абду-
райимга афсусланиб қараб қолди,
сўнг “лип” этиб ҳовлига чиқди-да,
қўлидаги пулт тугмачасини босди.
Учар ликопча пайдо бўлди.

Шу пайт Абдурайим ўтирган хона-
дан ҳайқириб эшитилди:

— Ура-а-а! Енгдим! Учинчи босқич-
га ўтдим!

Ўзга сайёралик телбаларча ирг-
ишлаб сакраётган Абдурайимга
қаради, бош чайкаб қўйди ва яна бир
бор “лип” этиб учар ликопчасига чи-
қиб олди.

Учар ликопча шиддат билан юқори-
га сузди, ҳовли устида хайрлашган-
дай бир айланди, сўнг бесас самога
кўтарилиб, иссиз гойиб бўлди.

Оламшумул воқеадан беҳабар, бор-
йўқ мақсади кейинги босқичга чиқиб
олиш бўлган бизнинг Абдурайим эса
хонада ҳамон компьютерда жон-жаҳ-
ди билан жангари ўйин уйнарди...

Абдуқоюм йўлдошев

Ўзбекистон халқ ёзувчиси Фарҳод МУСАЖОНОВ

Таниқли адиб ва кинодрама-
тург, Ўзбекистон халқ ёзувчиси
Фарҳод Мусаҷонов саксон
ёшида оламдан ўтди.

Фарҳод Мусаҷонов 1933 йил-
нинг 19 декабрида Тошкент
шаҳридаги Ҳўчи маҳалласида
туғилди. 1956 йилда Тошкент
Давлат университети (ҳозирги
Ўзбекистон Миллий универси-
тети)нинг Шарқшунослик фа-
култетини битиргач, узоқ йил-
лар мобайнида Ўзбекистон ра-
диосида муҳаррир, “Ўзбекки-
но” ташкилотиди бош муҳар-
рир, кейинчалик “Ўзбеккино”
Давлат акциядорлик компани-
ясида бошқарма бошлиғи
лавозимларида фаолият кўрса-
тиб, адабиётимиз ва санъати-
миз тараққиётига улкан ҳисса
қўшди.

Фарҳод Мусаҷоновнинг “Да-
радаги қишлоқда” ҳўкояси 1956
йилда “Шарқ юлдузи” журна-

Роберт Альмеев мамлакатимизда ноёб архитектура ёдгорликларини ўрганиш ва таъмирлаш иши билан шуғулланувчи музейшунослик соҳасининг таниқли билмдонларидан. У “Абадий барҳаёт мерос”, “Очиқ хазина”, “Музей ишлаб чиқариш моделини асослаш ва таҳлил қилиш”, “Бухоро меъморий ёдгорликларини музейлаштириш” каби қатор илмий лойиҳалар муаллифи. Р.Альмеевнинг илмий ишлари Франция, Германия, Венгрия, АҚШ ва бошқа кўплаб чет мамлакатларда ҳам chop этилиб, қизиқиш билан ўрганиб келинмоқда. Олим билан суҳбатимиз музей ишида инновацион ўзгаришларнинг аҳамияти ҳақида.

— Музейлар тимсолида биз, аввало, инсоният тамаддунининг жонли аксини кўрамиз, — дея сўз бошлади Роберт Валиевич. — Шу тўғрисида музейлар ўрни ва келажак ўртасидаги ўзига хос кўприкка қиёсланамиз. Аммо, шунинг унутмаслик лозимки, музейлар қиёфасида нафақат тарих, балки бугунги ҳаётимиз ҳам ўз ифодасини топади. Зеро, бугунги ҳаётимиз тарих зарварларига муҳрланишини унутмаслик керак. Фанда мамлакат иқтисодий, маданий жиҳатдан қанчалик тараққий топган бўлса, музейларнинг ривожини ҳам шунчалик юқори бўлиши тасдиқланган. Шу маънода, айтиш мумкинки, истиқлол йилларида мамлакатимизда кўплаб моддий-маданий ёдгорликлар тикланди, янги музейлар барпо этилди. Албатта, ҳар қандай музейнинг ташкил топиши, биринчи навбатда, маънавий эҳтиёж билан боғлиқ. Шу сабабли Ўзбекистон музейлари деганда, аввало, халқимиз тарихи, бугунги ва келажак акс этувчи маънавият ва маърифат масканларини тасаввур қиламиз. Шунингдек, музейлар ёш авлоднинг ҳар томонлама баркамол қилиб тарбиялашда муҳим рол ўйнайди. Айниқса, мустақиллик йилларида музейларнинг маънавий ва маданий меросимизни тиклаш, миллий ўзлгимизни англашдаги аҳамияти бекиёс даражада ўси.

Шубҳасиз, бу борада Президентимизнинг “Музейлар фаолиятини тубдан яхшилаш ва такомиллаштириш тўғрисида”ги Фармони муҳим аҳамиятга эга. Зеро, унда музейларнинг халқимиз маънавий-ахлоқий камолотида туганган ўрнини ошириш, мустақиллигимиз одимларини акс эттирувчи ноёб экспонатлардан миллий гуруҳ ва ифтихор, сани-

рий қадриятларга, улкан ва бой миллий-маданий меросимизга ҳурмат-эҳтиром туйғуларини тарбиялаш масаласига катта эътибор қаратилган. Шу ўринда дунё музейла-

томошабинларнинг кўпайиши катта даромад келтиради. Аммо бу таъриба музейларнинг жамият ҳаётидаги маънавий пасайишига сабаб бўлмақда. Натيجида томошабинлар орасида тарихий ашёлар, ноёб экспонатларга бўлган қизиқиш сўниб бораётти. Айтиш жоизки, бу борада юртимиз музейларининг фаолияти ҳар жиҳатдан иборатли. Зеро, ўзбек музейлари олдига турган асосий вазифа халқимиз тарихи, миллий қадриятларни тарғиб қилишга қаратилган. Буни хорижлик олимлар, соҳа мута-

тида уларни музейлаштиришга ҳам таъриб қилинди. Бу эса турли объектларни ўрганиш, таъмирлаш ва консервация қилишининг самарали тизимини ишлаб чиқиш имконини берди. Масалан, Баҳоуддин Нақшбанд мемориал мажмуасидаги экспозициялар музей коллекцияси имкониятларини жамият маънавий ҳаётига жалб этишининг ёрқин мисолидир.

Инновацион лойиҳалар айни пайтда кўргазмалар ранг-баранглигига эришиши, музей ҳудудида тижорат фирмаларининг маҳсулотлари тақдимот-

оладиган маънавий озиқ бекиёс бўлишига ишонтириш лозим. Музей маркетингининг асосий талаби эса тадқиқот ўтказишдан иборат. Чунки тадқиқот жараёнида ишнинг реал кўрсаткичларини таққослаш мумкин. Мазкур кўрсаткичлар музей олдига турган вазифалар билан солиштирилиб, ишнинг асосий йўналиши ва мақсадлари аниқланади.

Музей фаолиятини бошқариш ва ташкил этиш тизимини янада такомиллаштириш мақсадида молиялаштиришнинг кўшимча манбаларини топиш ҳам самарали натижа беради. Масалан, Бухоро музейи ўзи ишлаб топган маблағ ҳисобига экспозиция залларини бойитиш имконига эга бўлди. Шу тариқа ривожланишининг янги босқичида музей маънавий ҳаёт соҳасидан моддий ишлаб чиқариш соҳасига ўтишига имкон пайдо бўлди. Зеро, бугун музейларнинг вазифаси нафақат маданий меросни сақлаш, балки бу меросни замондошларимизнинг ижодий фаолияти орқали янада бойитишдан иборат.

Албатта, меъморий ёдгорликларни музейлаштириш, кўчма кўргазмалар ташкил этиш, жамоатчилик музейларини ривожлантириш, халқ хунармандчилигининг унутилиб бораётган турларини тиклаш каби лойиҳаларни амалга ошириш учун бюджетдан ташқари молиялаштириш муҳим аҳамият касб этади.

— Юртимиздаги мавжуд музейлар, музей-қўриқхоналар ишини такомиллаштириш ва уларни замон талаблари даражасига кўтариш учун яна нималарга аҳамият бериш лозим?

— Биринчи навбатда музей мутахассислари ўз

устидан изланиши, янги йўналиш ва технологияларни ўзлаштириб олиши лозим. Музейнинг ташкилий тузилмаси унинг вазифаларига мос бўлиши, фаолиятининг ўзини эмас, унинг натижаларини молиялаштириш катта аҳамиятга эга. Музей фаолиятида дахлдор баъзи ишлар бозор муносабатларига тезда мослаша оладиган ижодий жамо-

Музей ва замон

алар томонидан бажарилиши фойда келтиради. Музейнинг барча ҳодимлари ўзини шу жойнинг бир бўлаги деб тасаввур қилган ҳолда фаолият юритса, ҳар бир музейнинг ўзига хос қиёфасини яратишга эришиш мумкин.

Энг муҳими, бугун музейдаги ижодий ишга янгича ёндашув талаб этиляпти. Бунда экспонатлар жамғармасини каталоглаштириш, экспозицияларни янги методологик нуқтаи назардан такомиллаштириш, музейлар қошида ижодий-ишлаб чиқариш жамоаларини ташкил қилиш, таъмирчилар фаолиятини ривожлантириш каби йўналишларга эътибор қаратиш самарали натижа бериши аниқ. Шунингдек, юртимизда чет эл музейларида сақланаётган музейлар оқори атиқаларнинг кўргазмасини ташкил қилиш давр талабига айланган. Бир сўз билан айтганда, музейларда янги технологияларнинг жорий этилиши уларнинг янги ҳўжалик юритиш шароитига мослашишига ва ўзлари фаолият юритаётган ҳудуднинг маданий, иқтисодий салоҳиятини оширишга хизмат қилади.

Лариса ЛЕВТЕЕВА
суҳбатлашди

МУЗЕЙДА ҲАЁТ АКС ЭТАДИ

хассислари ҳам эътироф этишмоқда.

— Музейлар соҳасида инновацион технологияларни қўллашда нималарга асосий эътиборни қаратиш керак, деб ўйлайсиз?

— Бунинг учун аввало замонавий ишланмаларни музей фаолиятини такомиллаштиришга жалб этиш, мавжуд имкониятлардан келиб чиққан ҳолда асосий молиявий маблағлар манбаини музейларни дастурлаштиришга сарф қилиш зарур.

Бу борада Бухоро, Хива ва Самарқанд музей-қўриқхоналарида амалга оширилган инновацион лойиҳалар эътиборга лойиқ. Музейлар жойлашган ҳудуд, ишлаб чиқариш майдонлари, жамоатчилик жойлари, музей-қўриқхоналарда сақланаётган объектлар, коллекциялар, архив материаллари маълум йўналишларда асосий қўриб чиқилди. Шу ўринда кўчмас ёдгорликлардан фойдаланишнинг йўналишларидан бири сифа-

ларини ташкил қилиш, реклама-тарғибот ишларини уюштириш, совға-салом буюмларини ишлаб чиқариш билан боғлиқ кичик бизнесни қўллаб-қувватлаш сингари йўналишларни ҳам ўз ичига олади. Шунингдек, хунармандчилик устaxonалари маҳсулотларидан иборат “жонли” музейлар тизимини ривожлантириш замон талабидир.

Бу каби ранг-баранг тадбирларнинг ташкил этилиши юртимизга кўплаб сайёҳларни жалб этиш билан бирга, тарихий шаҳарларнинг гуллаб-яшнашига ҳисса қўшади.

— Сўнги йилларда музей менежменти ва маркетинг деган ибора урф бўляпти. Ушбу янги тушунчанинг аҳамияти, музейларимиз фаолиятидаги ўрни ҳақида ҳам тушунириб берсангиз.

— Шунингдек, маркетинг сибёсатини қўлламоқчи бўлган ҳар қандай музей, биринчи навбатда, томошабинларни ўзига жалб этадиган жой бўлиши керак. Оддий қилиб айтганда, одамларни музейдан тарбиясига бефарқ бўлган ота Яздон Собитов, ўғлига ҳаддан ташқари меҳр берган манман она Асал Парпиева тоифасидаги қаҳрамонлар ишгирек отадаки муаллиф улар тимсолида соғлом муҳитдан йироқ яшаб, аросатда қолган Мардоннинг қилмишларига жавоб ахтарди.

Шохрух АБДУРАСУЛОВ

ҲАМИША ДОЛЗАРБ МАВЗУ

Шундай сахна асарлари борки, уларда илгари сурилган мавзу ҳар бир даврда долзарблик касб этиб, томошабинларни мулоҳазага чорлайди. Жумладан, ёшлар ахлоқи, уларнинг маънавий камолоти масаласига бағишланган асарлар ҳам доимо муҳлислар қизиқишига сабаб бўлади. Муқимий номидаги ўзбек музикали театри сахнасида узок йиллардан буён тушмай келатган “Тошкентнинг нозанин маликети” спектакли (Ҳайдар Мухаммад асари) ҳам шундай асарлардан биридир.

Илк бор Ўзбекистон халқ артисти Абдурашид Раҳимов томонидан сахналаштирилиб, Маҳмуджон Ғофуров, Эътибор Жалилова, Суръат Пўлатов, Омина Фаёзова каби беназир санъаткорларни кашф этган асар ҳанузгача сахнадаги мақомини йўқотмади. Аксинча, йиллар давомида тур-

ли режиссёрлар талқинида сайқал топиб, кўплаб истеъдодли актёрларнинг ижро имкониятини чархлаган хизмат қилди.

Спектаклнинг янги талқини Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Мирза Азизов режиссёрлигида сахна юзини кўрди. Асарнинг бугунги қиёфаси ҳақида гап кетганда, бир жиҳатни алоҳида таъкидлаш ўринли: илк талқинда иштирок этган баъзи актёрлар ҳозир ҳам сахнада, бамисоли икки авлоднинг боғлаб турувчи кўприк каби устозлар таърибасидан ёшларни баҳраманд қилишмоқда. Бу жараён жуда фойдали. Сабаби, ёш актёрлар ўзи гавдалантираётган образ учун ҳаётини прототип тополмай қийналганда, устозлар ижроси, маҳорати улар учун намуна бўлиши аниқ.

Муносабат

Асосан ёшларнинг тақдирини, ўй-қарашлари асосига қурилган спектакл кундалик ҳаётда учраб турадиган маиший воқеаларни ёдга солса, моҳиятан теран ҳақиқатлар, ахлоқий муаммолар ҳақида сўз юритади. Самимий муҳаббатнинг гўзал тараннуми Музаффар ва Мунаввар образларида намоён бўлса, жиноят, қабиҳлик, безорилик сингари иллатлар Мардон, Рафиқ, Ирис каби персонажлар тақдирини буй кўрсатади. Шунингдек, спектаклда фар-

занд тарбиясига бефарқ бўлган ота Яздон Собитов, ўғлига ҳаддан ташқари меҳр берган манман она Асал Парпиева тоифасидаги қаҳрамонлар ишгирек отадаки муаллиф улар тимсолида соғлом муҳитдан йироқ яшаб, аросатда қолган Мардоннинг қилмишларига жавоб ахтарди.

Муқимий театрида мазкур асарнинг навбатдаги намоиши бўлиб ўтди. Шу муносабат билан спектакл олдидан томошабин ва ижодкорлар иштирокида давра суҳбати ўтказилди. Унда театрнинг етакчи санъаткорлари, соҳа мутахассислари сўзга чиқиб, пиесанинг ёзилиш сабаблари, турли йиллардаги сахнавий талқини, актёрлар ижроси, кўтарилган мавзу, гоёнинг аҳамияти бора-бора ўсиши мулоҳазаларини билдиришди.

Ўзбекистон давлат консерваториясида ҳар йили талаба-композиторлар ўртасида “Энг яхши эстрада кўшиғи” танлови ўтказилиб келинмоқда. Танловнинг ўтказишдан қўзланган мақсад иқтидорли шоирларнинг шеърлари асосида теран мазмунли музикали асарлар кўпайишига ҳисса қўшишдир. Шу билан бир қаторда ёш хонандалар ўртасида жонли ижрони тарғиб этиш ҳам кўзда тутилган.

Бу йилги танловда “Композитор-

аямади. Танловда халқаро кўрик-танловлар лауреати Нурали Эркаев (Ойдин Абдуллаева синфи), Рустам Худойбердиев (Хуршида Ҳасанова синфи), Умида Исоқова ва Ақсаула Усмонова (Аваз Мансуров синфи), Савлатбой Камолов (Мустафо Бафоев синфи), Фахриддин Дархонбоев (Мирхалил Маҳмудов синфи) иштирок этишди.

Илк мартабада бевосита оркестр жўрлигидаги ижрога мўлжалланган талабалар

Таабир

Миллий рақс ва хореография олий мактабида ўзбек рақс санъатининг йирик намояндаси, таниқли санъаткор Мукаррама Турғунбоева хотирасига бағишланган илмий-амалий анжумани бўлиб ўтди. “Мукаррама Турғунбоева ижоди ва унинг ўзбек сахна хореографияга қўшган ҳиссаси” мавзусидаги мазкур тадбирни олий мактаб ректори Ш.Тўхтасимов очди.

РАҚС МАЛИКАСИГА БАҒИШЛАНДИ

Ўзбекистон халқ артисти С. Мансурхўжаева, “Ўзбекистон”, “Сабо” ансамблилари, З. Аҳмедова, З. Исмомилова ва бошқа раққосалар қатнашди.

Олий мактабининг “Хореография”, “Ижтимоий-гуманитарият факультети”, “Санъат назарияси ва тарихи” кафедраларида ўтган илмий-амалий анжуманларда мазруза қилган олий мактаб, санъат ва маданият институти, консерватория, Миллий университет профессор ва ўқитувчилари ўзбек миллий рақс санъати, фольклор рақслари, балетмейстерлик маҳорати, рақснинг ёш авлоднинг тарбиялашдаги аҳамияти, ўзбек лапарлари, хореографияда таълим технологиялари каби долзарб масалаларга тўхталди.

ЁШ КОМПОЗИТОРЛАР ТАНЛОВИ

лик ва чолғулаштириш” кафедраси ташаббуси билан талабаларнинг эстрада жанридаги асарлари намоиши этилди. Шунингдек, таниқли музикашунос олимлар, композиторлар талаба-иштирокчилар учун эстрада музикаси, қўшиқ яратиш борасида маҳорат дарслари ўтмоқда. Жумладан, профессор Феликс Янов-Яновскийнинг маҳорат дарси қизиқарли ва мунозараларга бой бўлди, талабалар ўзларини қизиқтирган саволларга жавоб олди.

асарларини дирижёр, оркестр созандалари қизгин кутиб олишди. Алишер Икромов, Ҳабибулло Раҳимов, Рустам Мусурмондан иборат ҳайъат талабалар чиқишларини баҳолаб, танқидий фикр-мулоҳаза ва маслаҳатларини айтишди.

Нурали ЭРКАЕВ,
консерватория талабаси

Шахноза МАЖИДОВА

ФOLKЛOP VA ЭТНОМАДАНИЙ ҚАДРИЯТЛАР

Мамлакатимизда миллий маданий меросини муҳофиза қилиш ва ундан ёшлар тарбиясида унумли фойдаланиш ишларига алоҳида эътибор қаратилмоқда. ЮНЕСКОнинг “Номоддий маданий меросни муҳофиза қилиш” тўғрисидаги конвенциясининг ратификация қилиниши, миллий қонунчиликка тегишли ўзгаришлар киритилиши ва номоддий маданий меросни муҳофиза қилиш бўйича ўн йиллик Давлат дастурининг қабул қилиниши бунинг ёрқин далилидир.

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтида бўлиб ўтган “Ўзбек халқининг миллий фольклор санъати ва этномаданий қадриятлари” мавзусидаги илмий-амалий анжуман ҳам ана шундай тадбирлардан бири бўлди.

Мазкур тадбир миллий фольклор санъати ва этномаданий қадриятларга эътиборни кучайтириш, фольклор ижрочилиги маҳоратини янада ошириш, мавжуд муаммоларнинг илмий ечимини топиш, шунингдек, миллий қадриятларни ёшлар онига сингдириш орқали ўзликни англашга яқиндан ёрдам бериш масалаларига бағишланди.

Анжуман назарий ва амалий қисмларга бўлинган ҳолда ташкил этилди. Тадбирнинг назарий қисмини институтнинг илмий ишлар бўйича проректори Г.Ҳолиқулова очди. Филология факультети доктори, фольклоршунос олим Т.Мирзаев

олиб борган илмий анжуманда профессор М.Жўраев, тарих фанлари доктори А.Аширов, тарих фанлари номзоди С.Давлатова, педагогика фанлари номзоди З.Қосимова миллий маданиятимиз, аънава ва урф-одатимиз, хунармандчилик билан боғлиқ одат ва маросимлар, шарқ мутафаккирларининг оилада ота-она ва фарзандлар муносабатлари борасидаги қарашлари ҳақида мавзусида қўзғалди.

“Фольклор ижрочилиги санъатидан намуналар” деб номланган амалий қисм институтининг “Ўқув театри”да ўтказилди. Концерт дастуринида ўлан ашулаларидан намуналар тингланди, Ўзбекистон халқ бахшиши Абдуназар Поёнов, халқаро ва республика бахши-шоирлар танловлари совриндорлари Шодмон Хўжабердиев, Гулмурод Дилмуродов, Рашид Уснатов, “Нихол” мукофоти совриндори Илҳом Норов, Зафар Ҳайтов иштирокида бахшилар мусобақаси ўтказилди, шунингдек, “Фольклор этнографик жамоаларига раҳбарлик” бўлими талабалари томонидан фольклор кўшиқ ва рақслари ижро этилди.

Эъозхон КОЗИМОВА

«ОЙДИН»

Ўзбек давлат миллий академик драма театрида давримизнинг долзарб муаммоларидан бири — одам савдоси, унинг салбий оқибатларига бағишланган “Ойдин” спектаклининг тақдими бўлиб ўтди. Кинодраматург Риживой Мухаммаджонов пиесаси асосида сахналаштирилган янги томоша режиссёри ва расоми Валижон Умаров.

Ҳаётини воқеалар, мураккаб инсоний тақдирлар замирида яратилган спектаклда, асосан, театрнинг ёш актёрлари Шодия Тўхтаева, Мироллим Қилиева, Азиза Шарипова, Нигина Анорбоева иштирок этишган. Асар чўқур тарбиявий аҳамиятга эгалиги, драматик воқеаларга бойлиги билан ҳам эътиборга лойиқ. Бош қаҳрамон ёш журналист Ойдиннинг ҳаёти мисолида одам савдосининг жирканч иллатлари, бу туюқ домға тушган ёшлар тақдирини таъсирли сахналарда очиб берилади. Томоша давомида замонавий медиа воситалар имкониятидан ҳам кенг фойдаланилган. Хусусан, спектакл бошида намоиш этилувчи ҳужжатли филм томоша воқеаларига табиий равишда уланиб кетади. Янги спектакл, айниқса, ёшлар орасида катта қизиқиш уйғотиши аниқ. Зеро, улар спектаклда ўз тенгдошларига баҳо бериш, одам савдосининг зарарли оқибатлари хусусида тегишли хулоса чиқариш имконига эга.

Ситорабону ТОЛИБЖОНОВА

Тақаббат

САДОҚАТ

Жўжали товуқлар боласи билан овора, хўрозга қарашга вақти ҳам йўқ. Фурсатдан фойдаланган Оқ товуқ Бабақ хўроз билан дўстлашиб олди. Бир-бирига парвона. Гўнг титиб курт топадим, чигиртка ёки пўчоқми Бабақ дарров кукулаб Оппоқхонни чақиради. Озиб-тўзиб боласи билан овора жигаранг ёки ўрдакбурун товуқ Оппоқхондан олдин бирор нима умидида жуфти халолли ёнига югуриб борса, қувиб солади ёки луқмани ўзи ютиб қўя қолади.

Ана шу Бабақ қутилмаганда касал бўлиб катакда ётиб қолди. Товуқлар жўжаларни ҳам унинг ёнига йўлатмай қўйди. Аммо Оппоқхон икки кунгача ҳам Бабақнинг ёнидан жилмади. Оппоқнинг садоқатига қойил қолдик. Бир пайт қарасам, Бабақ ўлиб қолти. Унинг касали Оппоқхонга ҳам юққандир, ёнидан жилмади, — деб ўйладик. Ёлғиз қолган Оппоқ бир-икки кун додираб юрди. Кейин, пивёз, ароқ бергандик ўзига келиб қолди.

Дадам бозорга бориб, яна хўроз олиб келдилар. Жуда дадил, барваста таъзирини еди. Шундан кейин дадам унга алоҳида катак қуриб борди. Эрта-лабаноқ катак эшигини очса-да, хиппи шўрлик жойидан кўзгалмайди. Фақат ҳовли адоғида бошқа хўрозларнинг қораси ўчгач, аста кўрқибгина кактакдан чиқади. Шундаям аввал уёқ-буёққа қараб, кейин аста ер титишга тушади.

АЖНАБИЙ ХҲҲҲ

Ўғлим товуқ-хўрозларга қизиқади. Паkana, япон хўрози, уришқоқ дакан, турфаранг товланувчи хонаки хўроз. Боши тарок, думи ўрок рус оқ хўрози... Яқинда яна бир хўроз келтирдик. Буни сиз жуда гаройиб. Аввалги хиппилардан. Афтидан хўроз билан куркадан чапиштирилган — гибрид бўлса керак. Чунки, курканидек патлари тескари тарафга қараб ўсган. Силлиқ хўрозлар ичида жуда ғалати кўринади. Хўрозлар-ку хўрозлар, хатто товуқлар ҳам бу ажнаний ёнига йўлатмайди, яқинлашгудек бўлса тепиб, чўқиб олишади. Ажнаний хўроз бошида бир-икки талашиб кўрди. Лекин қил-қизил қонига беланиб,

таъзирини еди. Шундан кейин дадам унга алоҳида катак қуриб борди. Эрта-лабаноқ катак эшигини очса-да, хиппи шўрлик жойидан кўзгалмайди. Фақат ҳовли адоғида бошқа хўрозларнинг қораси ўчгач, аста кўрқибгина кактакдан чиқади. Шундаям аввал уёқ-буёққа қараб, кейин аста ер титишга тушади.

Шунинг ҳақиқатлар

— Садокатингдан ўзим айланай, — деди бувим кўзи ёшланиб.

ОҚ ТОВУҚ

Биз япон товуқлари боқамиз. Ажойиб, серпушт зот. Бир йилда

икки-уч марта тухум босади, лекин тухум кам бўлади. Негаки, япон тушмагурлар узоқни кўзлайди. Яна бола очиш умидида туққан тухумини яшириб қўяди. Бирам айёрки, мен билан синглим қидириб тополмаймиз.

Товуқнинг қитмирлигини сезган дадам рўзгордан тухум узилмасин, деган мақсадда, инкубатордан чиққан бир дона оппоқ рус товуғини келтириб уларга қўшиб қўйди. Товуқ чиндан ҳам яхши. Чиройли, дўмбоққина, бунинг устига хар кун албатта туғади. Бироқ, ҳалиги курк товуқларга жабр бўлди. Оппоқ хоним жўжа очиш учун тухум босиб ётган курк товуғини туртиб-суртиб турғизади-ю тухумлари ёнига туғиб кетади. Гаранг бўлган курк товуқ эса янги тухумни ҳам бағрига олади. Натихда, ҳадеб шамол тегаверган тухумлар ҳам бепушт тухумга қўшилиб палагда бўлиб қолади.

— Э, бола очмаган товуқ жўжанинг кадрини биладим, чиройли бўлса ўзига, йўқот бун, — дедилар бувим охир-оқибат дадамини койиб...

Муҳаббат ҲАМИДОВА

Соғинанг — бойлагинг...

ЗАНЖАБИЛНИНГ ШИФОСИ

Булоқ ҳаким Абу Али ибн Сино "Тиб қонунлари" асаридида қўллаб хасталикларни даволашда қўлланадиган малҳамларни тайёрлашда улар таркибига занжабил қўшиш лозим, деб ёзган. Занжабилсимонлар оиласига мансуб бу кўп йиллик ўсимликнинг ватани Жанубий Осиё бўлиб, ҳозир Хитой ва Ҳиндистон, Индонезия ва Австралия, ГАРБИЙ Африка, шунингдек, Ямайка ва Барбадос оролларидаги тропик ва субтропик ҳудудларда ўстирилади. Занжабил илмий тилда *singabera* деб аталиб, санскритчада "шоҳли илдиш" деган маънони аниқлашти ва "универсал дори воситаси" сифатида кенг қўлланади.

Занжабил Европада ўрта асрларда савдогарлар томонидан олиб келинган ҳамда ундан зирвор ва дори-дармон сифатида фойдаланилган. Хусусан, ўлатнинг олдини олишда асосий дори воситаси ҳисобланган. Занжабилнинг куруқ илдиши дори-вор бўлиб, таркибиди 1,5 дан 3 фоизгача эфир ёғлари, 70 фоизгача органик бирикмалар, шунингдек, камфен, цинеол, бисаболен, борнеол, цитраль, линалоол моддалари, С, В1, В2 дармондорилари, аминокислоталар мавжуд.

Кўпинча туйилган ҳолда ишлатиладиган занжабил илдиши кўнгирсимон-сарик унга ўхшайди. У квас ва асалга қўшилади, кулчалар, қандолат маҳсулотлари тайёрлашда ҳам фойдаланилади. Осиё мамлакатларида зирворларга ва айрим чой навларига қўшилади, гўштни шамоллатишда сепилади.

Маринадланган занжабил илдиши таомлар таъминини яхшилайди. Шунингдек, алоҳида таом сифатида ҳам истеъмол қилинади. Жануби-шарқий Осиё мамлакатларида янги занжабилдан мураббо тайёрлашади. Хитой, Ҳиндихитой, Бирма ва Англияда занжабил мураббосига апелсин пўсти қўшилса, Ҳиндистонда турли ун навларига аралаштирилади. Англия, Австралия ва АҚШда ундан пиво, спиртсиз салқин ичимликлар тайёрланади. Европа ва Америкада занжабил гўшти таомларга қайла ўрнида ҳамда сабзавот ва меваларни маринадлашда ишлатилади. Гўшт димланганда гўшт хушбўй бўлади ва майинлигини сақлайди.

Занжабил офтобда қуритилади. Тозаланмаган қорамтир занжабилнинг хиди ва таъми ўткир бўлади. Кўпинча у қуритиб туйилган ҳолда таомларга қўшилади. Хамирга қорилганда ёки қориб бўлинган қўшилади. Гўштни димлаганда таом тайёр бўлишидан 20, шарбат, кисел, пудингларга 2-5 дақиқа аввал, соус-қайлаларга эса оловдан олдиндан сўнг қўшилади. Бир килограмм хамир ёки бир килограмм гўштга бир грамм занжабил солиш кифоя.

Занжабил илдиши дориҳоналарга тозаланган ва ярим тозаланган ҳолда чиқарилади. У оғиз бўшлиғи ва томоқ яхшиланганда яхши муолажа бўлади. Дамламаси ва кукунни денгиз касаллигига, ошқозон ярасига даводир. Иштаҳани очади, таомлар хазминини яхшилайди. Атеросклерозда, ёғлар ва холестерин алмашинуви бузилади, қон томирлар ҳолатини меъёрга солади. Занжабил илдиши шарбати асосида тайёрланган мурабболар ҳам шу мақсадда қўл келади. "Занжабилли чой" асал ва лимон билан бирга шамоллаш хасталиклариди тез-тез қўлланади. Бош оғриғида, елкада оғриклар пайдо бўлганда, сурункали бод хасталиғида ундан компресс қилинади.

Занжабил ва калган экстрактлари қўшилган "Зинаксин" препарат турли артрит хасталикларига шифо бўлади. Занжабилдан олинадиган эфир мойлари эса хушбўй хидлар муолажаси (ароматерапия)да кенг қўлланади. У асал ва рўқий зўриқлар, таянч-ҳаракат аъзолари хасталикларини, шамоллаш ва вирусли касалликларни даволашда яхши муолажа ҳисобланади. Иссик ингалациялар, ванналар, баданга суртиш, уқалаш ва истеъмол қилиш зарур бўлганда ҳам унинг эфир мойларидан фойдаланилади. Барча неъматлар каби занжабил ҳам меърдан ортик истеъмол қилинса, кўнгилни аянтитиши, ичми суриши, аллергия реакцияларга олиб келиши мумкин.

Хитой пазандалигида занжабил сиркаси ва шакарланган занжабил кўп қўлланади. Хитойликлар шакарланган занжабилни тушки овқатдан сўнг уйку босининг олдини олиш учун истеъмол қиладилар. Японлар эса дастурхонга маринадланган занжабилни гуруч ва балиқ билан бирга қўядилар. Бунинг боиси занжабил илдиши саримсоқ каби ўткир таъмли бўлса-да, у тозаловчи хушбўй хидга эга. Фойдали жиҳатлари, хусусан, иммунитетни ошириши, микробларга қирон келтириши билан ҳам саримсоққа ўхшаб кетади. Унинг таркибидида аминокислоталар ва эфир мойлари ниҳоятда ноёбдир. У кўпгина парҳез таомларга ҳам ишлатилади: қора қорағатга қўшиб чой дамланади, баъзан сарирёгда қовурилиб, таомларга зирвор сифатида ҳам қўшилади. Янги соғилган сутга киргичдан ўтказилган занжабил қўшиб ичилса, йўталда яхши муолажа бўлади. Қоринда оғрик турганда маржон ва занжабил димламаси ичилса наф беради, бир бўлак занжабил томоқдаги ангинага, тиш оғриғига ҳам шифо бўлади. У таомлар хазминини меъёрга солади, организмни захарли моддалардан тозалайди. Бунинг учун киргичдан чиқарилган занжабилни лимон шарбати ва озгина туз қўшиб, эрталаб нонуштага қадар истеъмол қилиш керак. Занжабилнинг қўлланиш доираси шу қадар кенги, шу боис уни ҳақиқий мўъжизавий дори, деб аташади. Машинада бош айланганда бир бўлак занжабил илдизини чайнаш кифоя. "Занжабилли чой" эса кўпгина шамоллаш хасталикларидан халос этади. Бундай чойни тайёрлаш усули қуйидагича: киргичдан янги чиқарилган уч чой қошққ занжабил илдиши 100 мл. сув ёки сутга солиниб, қопқоғи зич ёпилган эмалли идишда паст оловда 10 дақиқа қайнатилади. Сўнг 5-10 дақиқа димлаб қўйлади ҳамда асал ва лимон қўшиб иссиғида ичилади. Майда-лаб кесилган ёки нафис бўлакланган занжабил илдизини чойнакка солиб, устидан қайнаб турган сув қуйилади ва бир оз дамланади. Сўнгра лимон ва асал қўшиб ичилса, жуда хуш-таъм бўлишдан ташқари, ниҳоятда фойдали ҳамдир. Хитойликлар эса, занжабилнинг фазилатларини бениҳоя қадрлашади ва ҳар кун уни қанд каби чойга қўшиб ичишади. Эҳтимол, шарқона донолик ва тибетча умрзоқликнинг омилли шундадир.

Интернет хабарларидан.

ИЛМ, ТАРАҚҚИЁТ ВА КЕЛАЖАК САРИ

Бошланғич биринчи саҳифада.

Шунингдек, экотадбир доирасида Урганч шаҳридаги Шовот канали соҳилларини ободонлаштириш ишларига ўз хиссамизни қўшдик.

Бир гуруҳ тенгдошларимиз иштирокидаги иқтидорли талабалар танловида 250 нафарга яқин талаба ахборот-коммуникация технологиялари, меъморчилик ва курилиш, иқтисодиёт, қишлоқ ва сув хўжалиги, табиий ва ижтимоий-гуманитар фанлар, тиббиёт йўналишларида ўзларининг илмий иш ва лойиҳалари билан қатнашдилар. Энг яхши деб топилган лойиҳа ва мақолалар тўплам ҳолида чоп этилди.

"Нихол" талабалар театри томошалари, "Қувноқлар ва зукколар" кўрик-танловлари, ёшлар интеллектуал салоҳиятини оширишга қаратилган "Заковат" интеллектуал теле-ўйинлари ҳам фестивал савиясини кўтариб, ёшларни ушқоқлик ва топқирликка қорлади. Саккиз йўналиш бўйича

ташқил этилган маҳорат дарслари ҳам фойдадан холи бўлмади. Шунингдек, Хоразм вилоятидаги ишлаб чиқариш, саноат ва қишлоқ хўжалиги соҳасидаги ютуқлар, тарихий обидалар билан танишув мақсадида уюштирилган "Kamolot-Tugne" маданий экскурсияси, "Ичанқалъа" мажмуаси, "Мамун" академиясига саёҳатлар, маданий хордиқ тарзидаги турли тадбирлар ҳам фестивалга бетақор руҳ бағишлади.

— Мен "Ичанқалъа" ёдгорлик мажмуаси билан танишиб, Хоразм миллий рақслари, цирк томошалари, кураш ҳамда кўчкор беллашувларини кўриб, қувончимни ифода этолмаяпман, — дейди СамДУ талабаси Зиёда Уринбоева. — "Талабалар баҳори" фестивалининг маданий тадбирлари ҳам бу қадар

Мақсад ҲАБИБУЛЛАЕВ (ЎЗА) олган сурат.

ажойиб бўлишини, онг ва тафаккурни чарчлаши, кўнгилга аjoyиб орзулар армугон этишини сира кўтмаган-дир. Биз истиқлол ёшлари чинакам бахтли ёшларимиз.

"Талабалар баҳори!" Балки, кўпчилик бу тадбир баҳор айёмида ўтиши сабаб шундай аталган деб ўйлар. Менинг назаримда эса, баҳор инсон ҳаётидаги энг шижоатли, инти-

лиш ва изланиш даври. Бу даврда ўрганилган ҳар бир нарса ўз самарасини бермай қолмайди. Бугун Огаҳий номидаги мусикали драма театрида бўлиб ўтадиган фестивалнинг ёпилиш маросимида анжуманда фаол иштирок этган талабалар махсус диплом ва эсдалик совғалари билан тақдирланади.

"Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати ташаббусига кўра, "Илм, тараққиёт ва келажақ сари" шоири остида ўтказилган маъруза фестивал, ҳеч шубҳасиз, талабалар ўртасида ўзроқ илмий-ижодий ҳамкорликни янада мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Гулчеҳра АШУРОВА,
ЎЗМУ талабаси,
"Камолот" стипендиёси
совриндори

"ЁРУҒ СИРЛАР"

Иқтидорли ёш шоира Адиба Умированинг "Яшил тушлар", "Кўёшга йўл" каби шеърли тўпламлари шеърят муҳлисари-га яхши таниш. Яқинда Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон миллий кутубхонаси нашриёти шоиранинг янги шеърларидан сараланган "Ёруғ сирлар" китобини босмадан чиқарди.

Ўзбекистон Қаҳрамони, Халқ шоири Эркин Воҳидов мазкур тўпламга ёзган сўзбошида "Ёш шоира Адиба Умированинг шеърларини ўқиб, адабиётимизга яна бир ўзига хос истеъдод эгаси кириб келаётганидан қувондим. Шеърлар чуқур эҳтирос, завқ билан ёзилган. Ёшлик завқи шундоқ уфуриб турибди. Энг муҳими эса, эсда қоладиган сатрлар кўп. Образли тафаккур, самимият бор... Шеърят чидам, сабот, узлуқсиз меҳнат талаб қиладиган қалб ишидир. Бу йўлда шоирага гайрат, фидойилик тилайман", деб таъкидлайди. Дарҳақиқат, ёш истеъдод соҳибининг "Какку овози", "Замин", "Дашт", "Пушкин ҳайкали пойида", "Нега дарахт бўлмадим", "Эй, ишқ" каби кўпгина шеърлари оҳорли ўхшатиш, янги ташбеҳлар, ҳиссиёт товланишларига бойдир. Шоира сеҳрни "ёруғ сирлар" деб тушунади ва ўқувчини ўзига хайрихоҳ этади. "Какку овози" шеърда

Ҳой каккужон, сайрамай тургин,
Бошламадим яшашни ҳали...

деб ёзса, азалий мавзу ишқ-муҳаббат ҳақида қалам сурганда эса: "Юракман, исёнман, ишқман бор-йўғи", "Кўз ёшсиз муҳаббат, ҳаёт қайда бор?" дея юрак сирларига таскин излайди ва тириклик қимматини мангу лаҳзаларга айлантиришга ҳаракат қилади.

"Ёруғ сирлар" китобига шоир Шукур Қурбон муҳаррирлик қилган.

"Ўзбекино" миллий агентлиги жамоаси Ўзбекистон халқ ёзувчиси, таниқли кинодраматург Фарҳод МУСАЖОНОВнинг вафоти муносабати билан унинг оила аъзолари ва яқинларига чуқур таъзия изхор этади.

Домий ҳамоқ

Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги Республика халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар илмий-методик маркази Халқаро "Олтин мерос" хайрия жамғармаси Ўзбекистон "Маҳалла" хайрия жамоат фонди Республика бошқаруви Республика "Тасвирий ойина-Тасвир" ижодий уюшмаси Хоразм вилояти ҳокимлиги маданият ва спорт ишлари бошқармаси ҳамкорлигида

2013 йил 7-8 июнь кунлари
Хива "Ичан қалъа" музей-қўриқхонасида
"Обод турмуш йили"га бағишлаб

БАХШИ-ШОИРЛАР ВА ОҚИНЛАРНИНГ
АНЪАНАВИЙ РЕСПУБЛИКА
КЎРИК-ТАНЛОВИ

ЎТКАЗИЛАДИ

Кўрик-танлов 7 июн кун
соат 10.00да бошланади.

ГОЛИБАРНИНГ ЯКУНИЙ КОНЦЕРТИ
ВА УЛАРНИ ТАҚДИРЛАШ МАРОСИМИ

8 июн кун соат 17.00да
бўлиб ўтади.

Ташқилий қўмита.

МУАССИСЛАР: ЎЗБЕКИСТОН
РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ
ВА СПОРТ ИШЛАРИ ВАЗИРЛИГИ,
ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР
УЮШМАСИ

ДОМИЙ-МАЪБУҲ ТАРАҚҚИЙ
АКЦИЈАДОРЛИК КОМПАНИЈАСИ

O'zbekiston
adabiyoti va san'ati

Манзил: Тошкент — 100083, Матбуотчилик кўчаси, 32
Қабулхона — 233-52-91
Котибият — 233-49-93

Электрон манзил: uzas@mcs.uz
Танқид ва адабиётшунослик бўлими: 233-58-86
Ижтимоий ҳаёт бўлими: 233-57-42

Савият бўлими: 233-56-99
Назм ва наср бўлими: 233-58-60

Бош
муҳаррир
Саъдулла
ҲАКИМ

Тахририятга келган кўғизмалар таҳлил этилмайди ва муаллифларга қайтарилмайди.

Муаллифлар фикри тахририят нуктаи назаридан фарқлангани мумкин.

Масъул котиб — Асрор СУЛАЙМОНОВ
Навбатчи муҳаррир — Гулчеҳра УМАРОВА
Саҳифаловчи — Элёр МАҲМУДОВ

«Шарқ» нашриёт-матбаа
акциядорлик компанияси босмахонаси.
Босмахона мазлиғи: Булоқ Турон кўчаси, 41-ўй

Босишга топшириш вақти — 20.00. Босишга топширилди — 00.48

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 13.06.2007 йил 0283-рақам билан рўйхатга олинган. Адади — 6450. Бурчма Г — 544. Ҳақми — 3 йисда табоқ А-2. Нашр қўрилган — 222. Ташкилотлар учун — 223. 1 2 3 5

ЖУМА КҲУНАРИ
ЧИҚАДИ.

СОТУВДА НАРХИ
ЭРКАН.

ISSN 2181-614X

